

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

I andra hand

– en studie av attraktiviteten hos boenden med
hållbarhetsanspråk

Kandidatuppsats i kulturgeografi, våren 2013
Samhällsvetenskapligt miljövetarprogram
Handelshögskolan vid Göteborgs universitet
Institutionen för ekonomi och samhälle
Lovisa Berg & Sarah Vo
Handledare: Bertil Vilhelmson

Förord

Denna kandidatuppsats i kulturgeografi är utförd under våren 2013 som ett avslutande arbete inom det samhällsvetenskapliga miljövetarprogrammet. Våra tidigare studier inom miljövetenskap och kulturgeografi, samt vårt stora intresse för miljö- och stadsbyggnadsfrågor, har gjort att vi intresserat oss för hur framtidens boende kan komma att se ut.

Uppsatsen är skriven på uppdrag av Roland NG Gustavsson AB via Miljöbron och är en del av en bakgrundsstudie inför ett möjligt nybyggnadsprojekt i Herrljunga. Uppdraget innebar att undersöka attraktiviteten hos boenden med hållbarhetsanspråk, därefter fick vi fria tyglar att utforma projektet självständigt. Vi vill rikta ett stort tack till Roland Gustafsson från Roland NG Gustafsson AB samt Per Florén och Ny Dinau från Fokus Herrljunga AB för den inspiration och framåtanda ni bidragit med. Vi vill också tacka för det vänliga bemötandet och engagemanget från de boende i de bostadsområden där undersökningen genomförts. Slutligen vill vi tacka vår handledare Bertil Vilhelmson för stöd och råd under arbetets gång.

Göteborg den 24 maj 2013

Lovisa Berg & Sarah Vo

Abstract

There is an irregularity in the interregional migration in Sweden. An increasing proportion of the population is drawn to the metropolitan areas, which creates problems for the smaller municipalities and towns when their population declines. At the same time, our whole society is faced with a great challenge: we need to redirect towards a sustainable development, where the environmental issues are discussed and dealt with to secure that all present and future generations are given equal opportunities to live a good life.

The aim of this study is to, focusing mainly on the environmental dimension of the sustainability concept, examine the attractiveness of housing with sustainability claims. To answer this, three research questions were used:

- Was the migration motive to reduce their environmental impact a part of the decision to move, among migrants who had moved to housing with sustainability claims?
- If the motive was a part of the decision, how much impact did it have compared to other migration motives?
- Which factors in housing aiming at sustainability are considered important by people living in housing with sustainability claims?

The research questions have been answered using quantitative data, gained in the form of self-administered questionnaires which were distributed in four different residential areas with sustainability claims in the county of Västra Götaland, Sweden. A pilot study was also conducted with ten participants. The respondents were asked to rate seven different migration motives according to the impact they had on the decision to move. Additionally, respondents were asked to rate 27 different sustainability factors related to housing, according to how important the factors were considered. The data was then processed in SPSS, a programme for statistical analysis.

The motive to reduce their environmental impact was stated to have a moderate impact on the latest moving decision. Therefore it cannot be claimed that housing with sustainability claims is critical to the attractiveness of the town or municipality. Twelve sustainability factors were rated as important, the most important factors being that the neighbourhood has a pleasant and safe environment, followed by the building materials being of a high quality. However, even if the availability of housing with sustainability claims is not critical to the decision to move it is possible, by including the sustainability factors that are viewed as important, to provide the conditions for that little extra something that people often desire.

Keywords: migration, migration motives, housing attractiveness, sustainable development, housing with sustainability claims, passive house

Sammanfattning

Det finns en oregelbundenhet i den interregionala migrationen i Sverige, då en allt större del av befolkningen dras till storstadsregionerna. Detta skapar problem för de mindre kommuner och orter som blir lidande när de förlorar invånare. Samtidigt står hela samhället inför den stora utmaningen att ställa om till en hållbar utveckling, där man aktivt tar sig an miljöfrågorna, för att säkra att både nu levande och kommande generationer ges likvärdiga möjligheter att leva ett gott liv.

Syftet med denna studie är att, med huvudsakligt fokus på miljödimensionen i hållbarhetsbegreppet, undersöka attraktiviteten hos boenden med hållbarhetsanspråk. Syftet undersöks genom att besvara tre frågeställningar:

- Fanns motivet att minska sin miljöpåverkan med när flyttbeslut togs av personer som flyttat till boenden med hållbarhetsanspråk?
- Om motivet fanns med, hur stor påverkan hade det i förhållande till andra flyttmotiv?
- Vilka faktorer i ett boende som strävar efter att vara hållbart anses vara viktiga av personer som bor i boenden med hållbarhetsanspråk?

Frågeställningarna har besvarats med hjälp av kvantitativ data, som insamlats genom enkäter vilka delats ut i fyra bostadsområden med hållbarhetsanspråk i Västra Götaland. En pilotstudie genomfördes även på tio personer. Respondenterna ombads värdera sju olika flyttmotiv efter vilken påverkan de haft på det senaste flyttbeslutet. De ombads också värdera 27 olika hållbarhetsfaktorer som kan finnas i ett boende utifrån hur viktiga de anser de vara. Materialet har sedan bearbetats i det statistiska analysprogrammet SPSS.

Motivet att minska sin miljöpåverkan uppgavs i medeltal ha måttlig påverkan på varför den senaste flytten genomfördes. Att bygga hållbara boenden kan därmed inte sägas vara avgörande för ortens attraktivitet. Tolv hållbarhetsfaktorer värderades som viktiga. Allra viktigast ansågs det att bostadsområdet har en trevlig och säker miljö, följt av att byggnadsmaterialen håller hög kvalitet. Även om ett boende med hållbarhetsanspråk inte är avgörande för ett beslut om flytt, kan man genom att inkludera de hållbarhetsfaktorer som anses vara viktiga ge förutsättningar för ”det lilla extra” som ofta söks i ett boende.

Nyckelord: migration, flyttmotiv, boendeattraktivitet, hållbar utveckling, boende med hållbarhetsanspråk, passivhus

Innehållsförteckning

Förord	II
Abstract	III
Sammanfattning	IV
Innehållsförteckning	V
1 Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Problemställning	2
1.3 Syfte och frågeställningar	2
1.4 Avgränsningar	3
1.5 Disposition	3
2 Teori och kunskapsöversikt	4
2.1 Introduktion	4
2.2 Människors flytt rörelser	4
2.2.1 Migration.....	4
2.2.2 Attraktivitet	6
2.2.3 Det ojämna migrationsmönstret.....	6
2.3 Hållbarhet	8
2.3.1 Begreppet hållbar utveckling	8
2.3.2 Hållbara städer	8
2.3.3 Hållbart boende.....	9
2.3.4 Olika former av boenden med hållbarhetsanspråk.....	10
2.4 Tidigare forskning om flyttmotiv och hållbara boenden	12
2.4.1 Greens forskning om Hammarby sjöstad och Västra hamnen	12
2.4.2 Zaljeska-Jonssons forskning om lågenergihus.....	13
3 Metod	14
3.1 Introduktion	14
3.2 Vetenskaplig ansats	14
3.2.1 Induktivt och positivistiskt tillvägagångssätt	14
3.2.2 Kvantitativ enkätundersökning	14
3.3 Etiska hänsynstaganden	14
3.4 Genomförande	16
3.4.1 Urval	16
3.4.2 Utformning av enkäten	16
3.4.3 Enkätutdelning och svarsfrekvens	17
3.4.4 Bearbetning av material	18
3.5 Alternativa metoder och metoddiskussion	19
3.5.1 Alternativa och kompletterande metoder.....	19
3.5.2 Reliabilitet och validitet.....	19
3.6 Källor och källkritik	21
4 Resultat	22
4.1 Introduktion	22
4.2 Beskrivning av bostadsområdena	22
4.3 Vilka är det som bor i boenden med hållbarhetsanspråk?	23
4.4 Vilka flyttmotiv påverkade?	24
4.4.1 Flyttmotiv för hela respondentgruppen.....	24
4.4.2 Flyttmotiv per bostadsområde.....	25
4.4.3 Flyttmotiv per ålder.....	25

4.4.4 Flyttmotiv per utbildningsnivå.....	26
4.4.5 Flyttmotiv per flyttavstånd.....	26
4.4.6 Andra flyttmotiv.....	27
4.5 Vilka hållbarhetsfaktorer ansågs viktiga?.....	27
4.5.1 Viktiga hållbarhetsfaktorer enligt respondentgruppen.....	27
4.5.2 Viktiga hållbarhetsfaktorer per bostadsområde	29
4.5.3 Viktiga hållbarhetsfaktorer per ålder	29
4.5.4 Viktiga hållbarhetsfaktorer per utbildningsnivå	29
4.6 Respondenternas kommentarer.....	30
5 Analys och diskussion.....	31
5.1 Introduktion.....	31
5.2 Flyttmotiven.....	31
5.2.1 Flyttmotivens påverkan.....	31
5.2.2 Miljöengagemangets betydelse.....	32
5.3 Hållbarhetsfaktorerna	33
5.3.1 De viktigaste hållbarhetsfaktorerna	33
5.3.2 Nära till natur, kollektivtrafik och vardagsliv	34
5.3.3 Stort intresse för energifrågor	35
5.3.4 Antalet viktiga hållbarhetsfaktorer – varför?	36
5.4 Vidare diskussion	36
5.4.1 Miljön i andra hand.....	36
5.4.2 Svarefrekvens och respondenternas uppriktighet.....	37
5.4.3 Generaliserbarhet	38
6 Slutsatser och förslag på fortsatt forskning	39
Källförteckning	41
Bilaga 1 – Enkät till de boende i de undersökta bostadsområdena	47
Bilaga 2 – Respondenternas egenskaper	49
Bilaga 3 – Flyttmotiv per jämförelsegrupp	50
Bilaga 4 – Hållbarhetsfaktorernas viktning per jämförelsegrupp.....	52

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Människor har i alla tider flyttat och detta har skett av olika anledningar. I dag är jordens befolkning större än någonsin och flyttrörelserna pågår ständigt; år 2008 bodde för första gången över hälften av jordens befolkning i städer (United Nations Human Settlements Programme (UN-HABITAT), 2008:11). I Sverige är det endast de större orterna som växer. Storstadsregionerna och större högskoleorter upplever störst befolkningstillväxt, medan kommuner med färre än 25 000 invånare står för den totalt sett största befolkningsminskningen (Boverket, 2012:10 f.). Samtliga åldersgrupper deltar i denna migration och när personer i fertil ålder flyttar till storstäderna hämmas de mindre orternas naturliga befolkningstillväxt (Amcoff, 2003). En stagnerande eller minskande befolkning med skev åldersfördelning leder i förlängningen till att kommunen inte kan erbjuda en fullgod service för sina medborgare (Glesbygdverket 2007:45).

Traditionellt sett har förvärvsarbetet varit en viktig orsak till människors migration, men andelen flyttningar som sker av dessa skäl verkar ha minskat. Unga vuxna (Amcoff, 2003) och människor med högre utbildning tillhör de kategorier som är mest flyttbenägna. De flyttar också oftare till mer tätbefolkade områden. Anledningarna till att man flyttar följer individens livslopp: andelen som uppger sociala och boendemiljöskäl ökar med åldern, medan de som uppger arbetsmarknadsskäl når en topp vid 25 års ålder för att sedan minska. I en större studie som genomförts i de nordiska länderna framgår att sociala skäl var den viktigaste orsaken till flytt. Boendemiljöskälen var näst viktigast för alla undersökningsgrupper, förutom för de som flyttade från glesbefolkat till tätbefolkat område. Samtidigt uppgav en tredjedel av de som angav arbetsmarknadsrelaterade orsaker ytterligare en orsak till flytt. För de som uppgav arbetsmarknadsskäl var det alltså ofta inte den enda orsaken till flytt (Lundholm et al., 2004:61 ff.).

Hur vi bor påverkar vår omgivande miljö. Bland annat står bostäder och lokaler för cirka 30 % av Sveriges energianvändning, och all energianvändning ger upphov till miljöpåverkan (Statens energimyndighet, 2008:66; Boverket 2011:44). Även byggnadsprocessens olika delar har inverkan på miljön, från val av byggnadsmaterial och den energi som krävs vid tillverkning, transport och uppförande till den energi som används vid drift av bostaden (Zalejska-Jonsson 2011:2). Den stora majoriteten av Sveriges befolkning bor i städer (United Nations: Department of Economic and Social Affairs, 2011), och städernas storlek får inte öka på den miljöpåverkan och de miljöproblem som finns. Då myndigheter och planering misslyckas med att tillgodose det ökande antalet människors behov, i form av exempelvis mat, rent vatten, boende och renhållning, kan den samlade mängden människor leda till problem (Cunningham & Cunningham, 2010:496; Unsworth, 2004:137). De största problemen nutidens städer ställs inför innebär enligt Förenta Nationerna (FN) exempelvis fattigdom, sociala klyftor, föroreningar och ohälsa (United Nations Conference on Human Settlements 1996:14). Sveriges Riksdag har infört 16 miljö kvalitetsmål med syftet att lösa de stora miljöproblemen i Sverige innan år 2020. Ett av dessa är *god bebyggd miljö*. Där fastslås att städer och övrig bebyggd miljö ska vara en god och hälsosam miljö att leva i, och bidra till en bättre miljö både lokalt och globalt. Städer ska även ta hänsyn till natur och kultur, och byggnader ska uppföras med minsta möjliga miljöpåverkan (Liljenström & Kvarnäck, 2008). Om inte stadsbebyggelsen sker så att social livfullhet, ekonomisk stabilitet och miljövänlighet

främjas kommer en hållbar utveckling för urbana eller rurala områden inte att nås (United Nations Conference on Human Settlements 1996:82).

Begreppet *hållbar utveckling* fick sin stora spridning 1987 i samband med att Förenta nationerna publicerade rapporten *Our common future* ('Vår gemensamma framtid'). I rapporten definieras hållbar utveckling som något som tillgodoser nutida generationers behov utan att försämra förutsättningarna för kommande generationer (World Commission on Environment and Development 1987; se särskilt se särskilt kapitel 2, artikel 1). Begreppet omfattar alla aspekter av mänsklig verksamhet och spänner från lokal till global skala. Att tala om lokal hållbarhet är emellertid inte så relevant, då alla världens ekonomiska, sociala och ekologiska dimensioner i slutändan är sammankopplade. Eftersom miljön är den ytterst begränsande faktorn för hållbarhet, oberoende av sociala och ekonomiska sammanhang, är det viktigt att fokusera på miljöfrågorna i en hållbar utveckling (Cole, 1999:234). Om vi inte lyckas ställa om samhällsutvecklingen kommer framtida generationer att gå en betydligt dystrare framtid till mötes än vad dagens västerländska befolkning hittills gjort.

1.2 Problemställning

Det finns en ojämnhet i den mellankommunala migrationen i Sverige. Storstäders attraktionskraft är så stor att andra kommuner sugas ut då invånare dras till storstadsregionerna. Små kommuner som inte lyckas locka till sig inflyttare kommer därför i ett långsiktigt perspektiv få det svårt att överleva. Man kan fråga sig om ett mer hållbart boende kan vara ett attraktivt sätt att ta ett steg mot en mer hållbar samhällsbyggnad. Skulle ett mer hållbart boende exempelvis kunna bidra till global hållbarhet, samtidigt som den ökar små tätorters attraktivitet? Detta problemområde med kopplingar till både flyttmotiv och hållbarhet är dåligt utforskat. Den forskning som finns på migrationsorsaker är oftast inriktad på flyttfaktorer såsom att man vill ha en annan boendemiljö eller att man flyttar på grund av utbildning, jobb, sociala faktorer och liknande. Just hållbarheten och att minska sin miljöpåverkan anser vi vara en fristående faktor som bör tas med i beräkningarna jämte dessa andra faktorer.

1.3 Syfte och frågeställningar

Denna studie syftar till att, med huvudsakligt fokus på miljödimensionen i hållbarhetsbegreppet, undersöka attraktiviteten hos boenden med hållbarhetsanspråk. För att besvara syftet använder vi oss av tre frågeställningar:

- Fanns motivet att minska sin miljöpåverkan med när flyttbeslut togs av personer som flyttat till boenden med hållbarhetsanspråk?
- Om motivet fanns med, hur stor påverkan hade det i förhållande till andra flyttmotiv?
- Vilka faktorer i ett boende som strävar efter att vara hållbart anses vara viktiga av personer som bor i boenden med hållbarhetsanspråk?

1.4 Avgränsningar

De avgränsningar som gjorts inför studien berör vad som undersöks, var undersökningarna äger rum och i vilket tidsperspektiv undersökningen sker. Det som undersöks är personer boende i bostadsområden med hållbarhetsanspråk. Dessa personer ska ha haft möjlighet att välja boendet just med anledning av hållbarhetsanspråken. Eftersom syftet berör hur attraktivt människor anser det vara med boenden med hållbarhetsanspråk är det relevant att studera de människor som faktiskt har tagit beslutet att flytta, inte andra aktörer inom bostadsbranschen som kommer i kontakt med dessa människor. Studien avgränsar sig också till att endast studera bostadsområden som inte består av tomter som bebyggts av privatpersoner. Det geografiska undersökningsområdet avgränsas till fyra bostadsområden i mindre tätorter i Västra Götaland vilka har en hållbarhetsprofil. Nybyggnation eller renovering av bostäderna bör också ha skett relativt nyligen, så att de boende ska ha så bra förutsättningar som möjligt till att minnas sina motiv till flytt. Att de undersökta områdena avgränsades till att ligga i Västra Götaland beror främst på tillgänglighetsskäl, då metoden innebär att platserna fysiskt kommer att besökas.

1.5 Disposition

Inledningsvis ges en kortfattad bakgrund till det valda problemområdet där forskningens övergripande sammanhang presenteras. Därefter följer problemställning, syfte, frågeställningar och avgränsningar. I kapitel två ges en kunskapsöversikt över teoribildningen kring migration, attraktivitet samt problematiken kring städer som förlorar invånare till förmån för storstäderna. Sedan presenteras begreppet hållbar utveckling, hur man har försökt göra städer och bostäder mer hållbara samt tidigare relevant forskning som rör attraktivitet, migration och boenden med hållbarhetsanspråk. I tredje kapitlet diskuteras undersökningens positivistiska, induktiva, teoriinformerade ansats, det kvantitativa metodvalet samt eventuella problem rörande metoder och etik. Därefter följer i kapitel fyra en redovisning av det empiriska resultatet, vilket presenteras i tabeller och text. Analys av, och diskussion kring, resultatet tas upp i kapitel fem, där det empiriska resultatet analyseras i förhållande till tidigare forskning och teori. Detta följs sedan av de huvudsakliga slutsatser som kan dras. Slutligen följer en förteckning över de källor som används.

2 Teori och kunskapsöversikt

2.1 Introduktion

I detta kapitel diskuteras den för studien relevanta teoretiska bakgrunden samt tidigare forskning. Kapitlet inleds med att ta upp mönster och preferenser i människors migration samt attraktivitetsteori. Därefter ges en översikt över den urbanisering som skett i världen och i Sverige, följt av en diskussion kring de problem som kan uppstå i mindre städer då människor lämnar dem till förmån för storstäderna. Efter detta presenteras begreppet hållbar utveckling samt problematiken kring de miljöproblem som städer och människans bostäder kan föra med sig. Kapitlet redovisar även ett antal av de försök som gjorts till en hållbar utveckling på bostadssidan och presenterar boenden med hållbarhetsanspråk som en möjlighet för städer drabbade av utflyttning att attrahera migranter. Slutligen redovisas den tämligen magra tidigare forskning som gått att finna på ämnet miljö och hållbarhet, attraktivitet och migration.

2.2 Människors flyttrörelser

2.2.1 Migration

Migration skulle kunna definieras som en långväga flytt från ett område eller administrativ enhet, exempelvis kommun, till en annan. Beslutet till migration kan vara baserat på en mängd olika faktorer som skulle kunna delas in i *push-faktorer* (drivande) och *pull-faktorer* (dragande). Push-faktorer driver människor från den platsen där de bor medan pull-faktorer drar folk till platsen de flyttar till. Push-faktorer som gör att folk flyttar från landsbygd till stad kan till exempel vara otillräckliga försörjningsmöjligheter eller andra faktorer som gör att personen inte trivs eller kan stanna. Pull-faktorer kan vara att man tror att man kan finna arbete, eller spänningen och livet som finns i en stad. Oftast är migration frivillig men kan ibland också vara tvingad, som exempelvis vid krig eller naturkatastrofer. De flesta migrationsbeslut innefattar en blandning av alla dessa faktorer (Knox & Marston, 2010:107). När man definierar migration kan det vara något oklart vad man egentligen menar. I denna studie definieras alla flyttningar som gjorts av respondenterna som migration, oavsett flyttavstånd eller om eventuella administrativa gränser passerats.

Forskning har ofta sett migration som en respons på förändringar i arbetsmarknadsstrukturer (Greenwood, 1975; Yankow, 2003). Traditionellt sett har alltså arbetet varit en viktig orsak till människors migration, men andelen flyttningar som sker av dessa skäl verkar ha minskat (Lundholm et al., 2004:61ff). Samtidigt bör man problematisera på vilken geografisk skalnivå skälen till flyttningarna studeras (Amcoff, 2003:7). Långväga flyttningar (över 50 kilometer) kan ofta ske som reaktioner på förändringar i arbetsmarknaden, medan flyttningar över kortare distanser oftare har varit bostadsrelaterade (Lundholm et al., 2004:66). Boendeskälens betydelse och storleksgrad för flytt är emellertid omdiskuterad. Bland annat framgår i enkätsvar från runt 500 personer som flyttat över kommungränser att arbetsrelaterade orsaker var de vanligaste, vilket drygt en tredjedel av de tillfrågade uppgav som orsak (Niedomysl, 2006). I en större studie som genomförts i de nordiska länderna framgår dock att endast en femtedel av respondenterna främst flyttar på grund av arbetsmarknadsskäl. I stället var sociala skäl den viktigaste orsaken till flytt. Boendemiljöskälen var näst viktigast för alla undersökningsgrupper, förutom för de som flyttade från glesbefolkat till tätbefolkat område.

Samtidigt uppgav en tredjedel av de som angav arbetsmarknadsrelaterade orsaker ytterligare en orsak till flytt. För de som uppgav arbetsmarknadsskäl var dessa skäl ofta inte enda orsaken till flytt (Lundholm et al., 2004:64 f.). Även i den amerikanska kontext som Florida (2008:83 ff.) beskriver motiveras en allt mindre andel flyttare av arbetsmarknadsrelaterade orsaker. Majoriteten flyttar i stället på grund av att de önskar en viss typ av boende, och även sociala orsaker är viktiga. Många människor flyttar, även om de tidigare levt ett mobilt liv, så småningom tillbaka till staden de växte upp. De sociala sambanden, och banden till själva staden, är ofta så starka att man dras tillbaka. Detta bekräftas av Niedomysl och Amcoff (2011), som i en enkätstudie bland människor i Sverige som flyttat tillbaka till sin hemstad kom fram till att återvändare hade större sannolikhet att flytta tillbaka av sociala skäl än andra flyttare, och att sannolikheten var mindre för flytt av utbildningsskäl.

Våra boendepreferenser och migrationsmönster ändras i förhållande till var i livet vi befinner oss. Tre viktiga perioder i livet där flyttningar sker kan identifieras: när en människa tar examen, när hen får barn och när barnen flyttar ut (Florida, 2008:218 ff.). Unga vuxna är den ålderskategori som är mest mobil; år 2000 gjordes 54 % av alla migrationer över kommungräns av personer mellan 20-34 år. De senaste decennierna har en trend kunnat skönjas då denna ålderskategori dras till storstäderna. När 30-40-årsåldern har passerats minskar tendenserna till flytt väsentligt. En svag flyttriktning för denna ålderskategori kan dock märkas där flyttlassen går från storstadsregioner till områden utanför storstäderna (Amcoff, 2003). Människor med högre utbildning tillhör också den kategori av människor som är mer flyttbenägna, de flyttar också oftare till mer tätbefolkade områden. Hushåll med barn är mer stationära än hushåll utan barn. Anledningarna till att man flyttar följer som sagt individens livslopp, vilket är extra tydligt när man studerar flyttningar som skett på grund av utbildning och arbete. Detta åskådliggörs i figur 2.1. Andelen som uppger sociala och boendemiljöskäl ökar med åldern, medan de som uppger utbildningsskäl når en topp runt 25 års ålder för att sedan drastiskt minska. Även arbetsrelaterade flyttare är som störst vid 25 års ålder, och avtar ju äldre man blir, men ökar tillfälligt efter 50-årsåldern (Lundholm et al., 2004:64 ff.). Många av livets alla flyttningar sker till eller mellan städer.

Figur 2.1. Samband mellan flyttskäl och ålder (Lundholm et al., 2004).

2.2.2 Attraktivitet

Allt fler kommuner i Sverige ägnar sig i dag åt marknadsföring för att attrahera inflyttare, vilket har kommit att bli en viktig del i kommunernas utvecklingsstrategier. Att attrahera inflyttare ses som långt viktigare än att attrahera turister. Enligt en enkätstudie som Niedomysl (2004) utfört svarade majoriteten av kommunerna att man trodde att marknadsföringskampanjerna absolut var effektiva och genererade inflyttare. När flyttstatistiken studerats var det dock svårt att se några statistiska tecken på att marknadsföringen gett resultat.

Trots teknik som internet och mobiltelefoner, med dess stora möjligheter till att arbeta varifrån vi vill, spelar det roll var vi bor. Kreativa människor samlas ofta i kluster i stora städer och där de möts kan idéer flöda fritt, vilket leder till att innovationer främjas. Dessa kluster uppstår inte nödvändigtvis för att alla kreativa människor gillar storstäder, men därför att produktiviteten blir högre med de fördelar som närhet till andra kreativa människor och företag ger samt den kunskapspridning som sker på dessa platser. En stor källa till ekonomisk tillväxt finns i dessa kluster. Ofta är de människor som flyttar till storstäderna högutbildade, vilket skapar en brist på högutbildade människor i övriga landet. Man kan säga att många människor på en och samma plats attraherar andra människor som vill vara med i den kreativa och innovativa gemenskapen (Florida, 2008). Även Jacobs (1992:37) menar att många människor attraherar andra människor. När människor ser att det är liv och rörelse och andra människor ute på gatorna kommer detta att locka till sig fler människor.

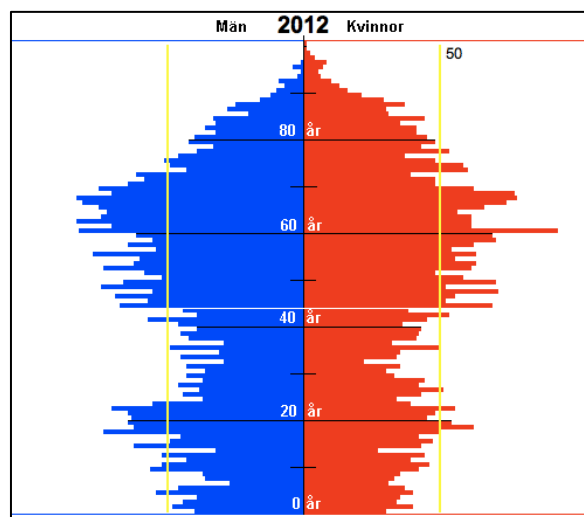
Huspriser speglar en specifik plats attraktivitet, de visar vad människor kan tänka sig att betala för att få bo där (Florida, 2008:131). Det är svårt att säga vilka faktorer som generellt är attraktiva, det verkar variera mellan olika områden (Kauko, 2006), men ett sjönära läge är en sådan faktor som kan driva upp huspriset (Luttik, 2000). Människor i dag strävar efter att bli lyckliga och platsen man bor på spelar stor roll i denna strävan. När vi trivs där vi bor blir platsen en del av vår identitet och studier har visat att de flesta människor är nöjda med platsen de bor på (Florida, 2008:148 ff.). Florida (2008:163) har identifierat fem olika kategorier med faktorer som människor vill ha för att bli lyckliga på en plats. Dessa är *fysisk och ekonomisk säkerhet, bra infrastruktur och service, bra ledarskap, öppenhet mot olika demografiska grupper* samt *god estetik*. Precis som människor är olika skiljer sig också platser åt och värderas olika av olika typer av personligheter. Man skulle kunna säga att platser har personlighet (Florida, 2008:213). Personer som bor på olika platser värderar egenskaper i boendet och bostadsområdet olika. Människor i storstadsområden i Sverige värderar till exempel bra kollektivtrafik och närhet till rekreationsområden högre än människor på andra platser (Fransson et al., refererad i Niedomysl, 2008:1112). Vem man är påverkar alltså vad man värderar i ett boende eller bostadsområde (Niedomysl, 2008:1124 ff.). Var man befinner sig i livscykeln och vilka värderingar man har påverkar hur och var man väljer att flytta (Lindberg et al., 1992).

2.2.3 Det ojämna migrationsmönstret

Städer och orter har ofta varit tillväxtmotorer och så kallade inkubatorer, vilka har underlättat för framväxten av kunskap, kultur och tradition. Likaså har handel och industri främjats i städer (United Nations Conference on Human Settlements 1996:14). En stad kan enligt FN definieras som en ort med 20 000 invånare eller mer (Nationalencyklopedin, u.å. a). 58 av orterna i Sverige klassades 2010 med denna definition som städer (Statistiska centralbyrån, 2010a:6). I Sverige används emellertid i de flesta fall begreppet *tätorter*, snarare än städer.

Definitionen av en tätort är ett område med minst 200 invånare och en sammanhängande bebyggelse där det inte är mer än 200 meter mellan husen (Statistiska centralbyrån, 2010a:1). Urbanisering innebär traditionellt att människor flyttar från landsbygden in till städerna. Majoriteten av världens befolkning bor numera i städer (United Nation Human Settlements Programme (UN-HABITAT), 2008:11) och antalet storstäder ökar ständigt (Cunningham & Cunningham, 2010:497).

I Sverige är det i dag endast de större tätorterna som växer. De senaste decennierna har befolkningskoncentrationen till de större tätorterna ökat (Amcoff, 2003:2) samtidigt som många andra platser har en hög utflyttning (Niedomysl, 2004:1992, Nygren & Persson, 2001). Storstadsregionerna och större högskoleorter upplever störst befolkningstillväxt, medan kommuner med färre än 25 000 invånare står för den totalt sett största befolkningsminskningen (Boverket, 2012:10 f.). Samtliga åldersgrupper, förutom ålderspensionärer, deltar i utflyttningen. Detta leder till att antalet födslar, och därmed antalet barn, minskar på dessa platser samtidigt som andelen pensionärer visar tendenser till att öka. Den naturliga befolkningstillväxten hämmas av den ojämnt fördelade befolkningspyramiden (se exemplet Mellerud i figur 2.2), då andelen människor i "barnfödaråldern" är mindre än andra åldersgrupper på dessa orter (Amcoff, 2003:14). Familjer med barn är en samhällsgrupp som är särskilt attraktiv för kommunerna (Niedomysl, 2004).

Figur 2.2. Befolkningspyramid för Mellerud, en kommun i Västra Götalands län med ca 9000 invånare (Statistiska centralbyrån, u.å.), vilken kan ses som ett exempel på en kommun som drabbas av ojämn befolkningstillväxt.

Sveriges kommuner kan få olika typer av ersättning för exempelvis antalet invånare (Niedomysl, 2004:1993). Att ekonomin blir sämre av en minskande befolkning kan vara en av anledningarna till att många kommuner ser ett bristande befolkningsunderlag som ett hinder för att erbjuda invånarna fullgod service. Det är därför ofta dessa kommuners mål och drivkraft att öka befolkningen, företagandet och den utbildade arbetskraften i kommunen, framför allt i dess centralort. Detta matchar den nedåtgående befolkningstillväxten och föråldrandet av invånarna som en stor del av landets kommuner upplever (Glesbygdverket, 2007:45). I en del småkommuner kommer en lokal arbetsmarknad rimligtvis inte att kunna utvecklas i en tillräcklig skala. Där gäller det i stället att skapa möjligheter till pendling och att finna arbetskraft till service. När efterfrågan efter arbetskraft praktiskt taget uteslutande består av personal till skola, vård och omsorg skapas ett strukturellt problem, där underskottet på en viss typ av arbetskraft matchas med en uppsjö av andra typer av arbetskraft. I takt med att kommunens befolkning blir äldre och äldre, samtidigt som de yngre i stor utsträckning

flyttar ut, kommer ekonomin i kommunen att bli än mer pressad. Skatteintäkterna minskar med en minskande befolkning. Intäkterna ska betala för hela kommunens service och samtidigt som intäkterna minskar ökar utgifterna, främst för vård- och omsorg, vilket leder till nedskärningar (Nygren & Persson, 2001). En viktig fråga för kommuner är således hur de kan locka till sig inflyttare. Hållbarhet och attraktivt boende som bidrar till en hållbar utveckling skulle kunna vara beståndsdelar som kan attrahera invånare.

2.3 Hållbarhet

2.3.1 Begreppet hållbar utveckling

Begreppet hållbar utveckling fick sin stora spridning 1987 i samband med att FN publicerade rapporten *Our common future* ('Vår gemensamma framtid'), en utredning av Världskommissionen för miljö och utveckling som leddes av Gro Harlem Brundtland. I rapporten definieras hållbar utveckling som något som:

...meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs. (World Commission on Environment and Development 1987; se särskilt kapitel 2, artikel 1)

Begreppet omfattar alla aspekter av mänsklig verksamhet och spänner från lokal till global skala. Att tala om lokal hållbarhet är emellertid inte så relevant, då alla världens ekonomiska, sociala och ekologiska dimensioner i slutändan är sammankopplade. Eftersom miljön är den ytterst begränsande faktorn för hållbarhet, oberoende av sociala och ekonomiska sammanhang, är det vitalt att fokusera på miljöfrågorna i en hållbar utveckling (Cole, 1999:234). Hållbar utveckling är ett diffust begrepp som har tolkats på många olika sätt (Robinson, 2004:373), ändå blir det mer och mer viktigt för både dagens och framtidens samhälle. Om vi inte lyckas ställa om samhällsutvecklingen kommer framtida generationer att gå framtiden till mötes med sämre förutsättningar än vad dagens västerländska befolkning hittills gjort.

Man kan skilja på begreppen "hållbar utveckling" och "hållbarhet". Det är framför allt myndigheter och företagsvärlden som verkar föredra det första, medan forskarvärlden och icke-statliga organisationer (NGOs) föredrar det senare. Det kan argumenteras att ordet "utveckling" kan uppfattas synonymt med "tillväxt", medan "hållbarhet" fokuserar mer på själva kärnan. Det kan också argumenteras att "hållbar utveckling" endast fungerar som en teknisk snabblösning på problemet. "Hållbarhet" innebär en tydligare värdering som behöver inkluderas för att lösa problemet. Detta innebär en integrering av det ekonomiska, sociala och miljömässigt hållbara i ett långsiktigt perspektiv på alla plan i samhället (Robinson, 2004).

2.3.2 Hållbara städer

Med den takt jordens befolkning har urbaniserats de senaste 100 åren har det blivit svårt för många städer, framför allt i länder med mindre ekonomiska resurser, att tillgodose invånarnas behov. För att staden ska bli en bra plats att bo på krävs det att tillräckligt med boende, mat, arbete, rent vatten och renhållning med mera tillhandahålls (Cunningham & Cunningham, 2010:496). Städers tillväxt orsakar ofta sociala, ekonomiska och ekologiska förändringar som går utanför stadens gränser (United Nations Conference on Human Settlements 1996:14). Tillväxten får dock inte öka på den miljöpåverkan och de miljöproblem som finns. Då

myndigheter och planering misslyckas med att tillgodose det ökande antalet människors behov, kan den samlade mängden människor leda till bland annat trängsel och ohälsa (Unsworth, 2004:137). När ny bebyggelse växer fram måste den därför planeras, designas och byggas hållbar, och ta hänsyn till den miljömässiga påverkan för att lindra nuvarande samt undanröja framtida befolknings- och utbyggnadstryck på urbana och rurala områden (United Nations Conference on Human Settlements 1996:104.)

I postindustriella länder växer i många fall själva städerna inte längre. Nu är det främst orterna runt omkring, hela storstadsområdet, som växer. Samtidigt har många miljöproblem, i form av utsläpp till luft, mark och vatten, ”försvunnit” i takt med att företag flyttat sin tillverkning utomlands och etablerat kontor i företagsparker. Tillgången till bil har bidragit till en ökad möjlighet för alla att ha sin egen villa i utkanten av staden, något som tidigare varit förbehållet överklassen (Cunningham & Cunningham, 2010:501 ff.). Att bo tätt kan förespråkas som en lösning på många av miljöproblemen. En tät stad innebär gång- och cykelavstånd till det mesta, och att transportmedel beroende av fossila bränslen på detta sätt kan minimeras. Med odlingar på tak och i gaturum som främjar socialt samspel ses den täta staden som ett steg mot en hållbar utveckling (Register, 2006). Städer fungerar ofta som en ekonomisk och social motor för samhället, där idéer väcks och utveckling sker. När människor koncentreras i städer i stället för att vara spridda över jordytan lämnas också plats för jordbruk och bevarande av biodiversitet (Cunningham & Cunningham, 2010:496). Eftersom majoriteten av stadens resurser produceras utanför stadens gränser är den beroende av transporter, vilka hittills till största del har drivits av fossila bränslen (Nationalencyklopedin, u.å. a).

De största problemen nutidens städer ställs inför innebär exempelvis fattigdom, sociala klyftor, föroreningar och ohälsa (United Nations Conference on Human Settlements, 1996:14). När många människor samlas i städer kan föroreningar uppstå som, koncentrerat lokalt, kan innebära problem men som i mer spridd form inte utgör ett lika stort hot. Det naturliga kretsloppet, där mineraler och näringsämnen återförs till den plats och jord där de kom ifrån, bryts också i och med råvaruimporten till städer där avfallet hamnar någon helt annanstans. Detta leder till att marken blir alltmer näringsfattig och behovet av konstgjorda gödningsmedel ökar, samtidigt som avfallet i sig utgör ett problem (Rees & Wackernagel, 1996:241 f.). Om inte stadsbebyggelsen sker så att social livfullhet, ekonomisk stabilitet och miljövänlighet främjas kommer hållbarhet, både i urbana och rurala områden, inte att nås (United Nations Conference on Human Settlements 1996:82). Ett hållbart samhälle kan definieras som ett samhälle som tillgodoser de olika behov som människor i både nutida och kommande generationer har, men också tar hänsyn till miljön och bidrar till medborgarnas livskvalitet. Ett hållbart samhälle bör vara en plats där människor, både nu och i framtiden, vill bo och arbeta. Den är säker, välplanerad, välskött och erbjuder samma möjligheter jämlikt till alla medborgare (Office of the Deputy Prime Minister (ODPM), 2003, refererad i Maliene & Malys, 2009:427). FN menar också att bebyggelsen är hållbar om den har en balanserad geografisk spridning i landet (United Nations Conference on Human Settlements 1996:24). Själva staden i sig kan dock aldrig vara helt hållbar men den kommer förmodligen att spela en viktig roll i arbetet mot en hållbar framtid (Rees & Wackernagel, 1996).

2.3.3 Hållbart boende

Byggnader är en viktig del i hur städer och samhällen byggs mer hållbara, med både social, ekonomisk och miljömässig påverkan. Precis som städer kan byggnader inte heller i egentlig mening vara hållbara, men de kan båda bidra till global miljömässig hållbarhet (Burnett,

2007). Boendet har en stor påverkan på miljön, bland annat står bostäder och lokaler för cirka 30 % av Sveriges energianvändning (Statens energimyndighet, 2008:66). Ofta när hållbara boenden byggs ligger fokus mer på den fysiskt byggda miljön, som på att bygga energisnålt, än på sociala faktorer och naturen. Att uppföra hållbara boenden som är ekonomiskt hållbara för lokalbefolkningen är också ofta ett problem då dessa områden ofta drabbas av gentrifiering. När inte alla aspekter av hållbarhet är med finns det risk att boenden med hållbarhetsanspråk blir ohållbara i stället (Winston, 2009).

När man talar om bostäder och boenden i en hållbarhets- och miljökontext cirkulerar det olika begrepp som ibland har samma innebörd och ibland skiljer sig åt. Vanligen används någon kombination av de två delarna gröna/ekologiska/hållbara och bostäder/boenden/design. Smith och Weintraub (1998) menar att begreppet *grön bostad*

includes three important components: resource conservation during design and construction; resource conservation during operations; and protection of occupants' health, well being, and productivity.

Priemus (2005:5) definierar hållbart boende som "housing with a minimum of negative impacts on the environment". Eftersom det är tveksamt om ett boende över huvud taget kan vara hållbart, och osäkerhet råder kring vad det i så fall skulle innehålla, används i den här studien begreppet *boenden med hållbarhetsanspråk* i stället för det eventuellt missvisande "hållbara boenden". Definitionen liknar den som Priemus gör för hållbart boende, men har en vidare avgränsning. Det närmar sig i stället Smith och Weintraubs (1998) begrepp, *grön bostad*, då även de sociala faktorerna finns med i form av hälsa och välmående. Här används ordet "hållbarhet" i stället för "grönt" för att tydliggöra att det inte bara är de ekologiska aspekterna som är relevanta, även om det är på dessa tyngdpunkten ligger i studien, men också de sociala och de ekonomiska. Ordet "boende" har valts framför "bostad" för att markera att det inte bara är bostadshuset i sig som har betydelse för hållbarheten utan också livsstilen och omgivningen.

Winston (2009) har utvecklat ett analytiskt ramverk för att utvärdera boendens hållbarhet. Detta ramverk fångar in ekonomiska, sociala och miljömässiga komponenter genom att identifiera olika egenskaper ett mer hållbart boende har utifrån de viktigaste bostadsaspekterna, det vill säga plats, konstruktion och design, bostadens användning och bostadsförnyelse. Under dessa övergripande aspekter kan sedan en mängd boendeegenskaper inordnas. Det saknas dock forskning på konkreta faktorer som bör finnas i ett hållbart boende. Definitionen av vad som är ett hållbart boende är så pass oklar att det varken går att utvärdera hur hållbara olika boenden faktiskt är, eller hur effektiva politiska åtgärder är för att främja hållbara boendens effektivitet (Priemus, 2005).

2.3.4 Olika former av boenden med hållbarhetsanspråk

I ljuset av klimathot och miljöproblem har olika typer av boenden som gör anspråk på hållbarhet växt fram. Ett exempel är ekobyar, som bildas av människor som vill leva hållbart. Den vanligaste definitionen av en ekoby är ett samhälle med mellan 50 och 500 människor, och med tillräckliga samhällsfunktioner som täcker basbehoven för matproduktion. Dessa samhällen strävar efter att främja människors hälsa och minimera sin ekologiska påverkan (Kasper, 2010). Definitionen ska dock inte ses som något definitivt, snarare ett ideal att sträva mot. I praktiken finns det förmodligen ingen ekoby som når upp till alla ideal (Jackson, 2004). Personer som bor i ekobyar ser sig själva som ett slags förvaltare av marken de bor på, och

försöker att endast konsumera så mycket som de behöver, gärna genom att odla själva och återanvända och laga i stället för att köpa nytt (Ergas, 2010). Man kan säga att ekobyar utgör en holistisk livsstil, inte bara en typ av boende på en viss plats, som vill skilja sig från den dominerande västerländska livsstilen. Ekobymodellen antyder att ett hållbart samhälle inte bara beror på vad vi gör men också på hur vi tänker (Kasper, 2008), och de boende ser det som ett sätt på vilket hela mänskligheten i slutändan måste leva om hoten mot hållbarhet ska tas på allvar (Jackson, 2004).

En annan ansats, som fokuserar på den tekniska utformningen av husen, är byggandet av lågenergihus. Det finns olika typer av lågenergihus (Sveriges centrum för nollenergihus, u.å.) men gemensamt för alla är att de ska ha en energiförbrukning som är betydligt lägre än hos genomsnittliga hus (Nationalencyklopedin, u.å. b). På 1990-talet växte idén om passivhus fram i Tyskland. Passivhus är en typ av byggnad som, på grund av sin mycket goda isolering och täthet, för sin uppvärmning endast kräver de boendes kroppstemperatur samt spillvärme från hushållsapparater och liknande. Detta ger låga koldioxidutsläpp och i längden låga driftkostnader (Passivhuscentrum, 2013). Det finns en teknisk standard för hur passivhus byggs och hur täta de måste vara. Internationellt är ett grundkrav för passivhus en energiåtgång för uppvärmning på maximalt 15 kWh per år (Passivhuscentrum, 2012a). Plusenergihus går steget längre, och ska förutom att vara självförsörjande på energi också under året producera ett överskott av el som kan säljas på elnätet (Andrén & Tirén, 2010:18). Denna teknik är ännu relativt ny, och en konkret definition saknas. Det finns inget krav på att ett plusenergihus även ska vara ett passivhus, men en byggnad som har stora värmeförluster men producerar el kan ändå inte sägas vara ett plusenergihus (Passivhuscentrum, 2012b). Hållbarhetsanspråken för lågenergihus gäller alltså främst energifrågan, inga krav finns gällande byggnadsmaterialens hållbarhet, etik, transporter och liknande. Att bara fokusera på energianvändningen räcker det dock inte om husen ska bli helt och hållet hållbara.

Det finns emellertid ett flertal olika certifieringssystem världen över som bedömer hur miljömässigt hållbar en byggnad är, av vilka åtskilliga tar hänsyn till fler faktorer än energianvändningen. De mest använda systemen i Sverige är Miljöbyggnad, EU GreenBuilding, BREEAM och LEED (Sweden Green Building Council, 2011). Tabell 2.1 visar vilka olika aspekter som tas i beaktande när certifiering görs enligt dessa system. Dessutom har Svanen tagit fram en licens för småhus, flerbostadshus och förskolebyggnader där krav ställs på byggprocess, material och energibehov genom hela byggprocessen, från råvaror till färdig byggnad (Svanen, 2013).

Tabell 2.1. *Faktorer olika certifieringssystem bedömer.*
(Swedish Green Building Council, 2011)

	<i>GreenBuilding</i>	<i>Miljöbyggnad</i>	<i>BREEAM</i>	<i>LEED</i>
Energi	x	x	x	x
Material		x	x	x
Innemiljö		x	x	x
Vatten			x	x
Förvaltning			x	x
Byggavfall			x	x
Infrastruktur och kommunikation			x	x
Ekologi och plats			x	x
Föroreningar			x	x
Process och innovation			x	x

I dag är det möjligt att inte bara certifiera en byggnad, utan också en hel stadsdel. BREEAM Communities är en del av BREEAM och är ett certifieringssystem som tar ett större hållbarhetsgrepp genom att inte bara omfatta ekologiska utan också sociala och ekonomiska mål. Systemet bedömer åtta områden: klimat och energi, delaktighet i samhället, formandet av platsen, ekologi och biodiversitet, transporter och rörlighet, resurser, verksamhet och ekonomi samt byggnader, men också i vilken grad innovationer finns och används i stadsdelen (Hållplatsen.nu, u.å.).

2.4 Tidigare forskning om flyttmotiv och hållbara boenden

2.4.1 Greens forskning om Hammarby sjöstad och Västra hamnen

Vi har inte kunnat finna någon omfattande forskning kring huruvida miljövänligt boende är en attraktionskraft när människor tar beslutet att flytta. Greens (2006) avhandling *Hållbar energianvändning i svensk stadsplanering: från visioner till uppföljning av Hammarby sjöstad och Västra hamnen* berör delvis människors motiv för att flytta till boenden med hållbarhetsanspråk. De undersökta bostadsområdena, Hammarby sjöstad i Stockholm och Västra hamnen i Malmö, ligger båda relativt centralt i två av Sveriges största städer. Det är alltså inte, som i denna studie, frågan om mindre orter. Invånarna i Hammarby sjöstad och Västra hamnen har en låg genomsnittlig ålder jämfört med övriga befolkningen i respektive stad. I Hammarby sjöstad var till exempel 50 % av invånarna mellan 25-44 år, i hela Stockholm var denna åldersgrupp endast 34 %. Intervjuer med de boende i 26 hushåll

genomfördes vid två tillfällen. För de boende var områdenas miljöprofiler generellt inte det viktigaste när de flyttade, även om det kunde sägas vara ett litet plus i kanten, särskilt för de som redan hade ett intresse för miljöfrågor. Det fanns dock en del av de boende som inte ens kände till bostadsområdenas miljöprofiler. Dessa var främst människor från andra länder än Sverige som flyttade direkt från sina hemländer till något av de två bostadsområdena. I intervjuerna framgick att de boende generellt inte ansett sig få tillräcklig information om områdenas miljömål och tekniken kring energiförsörjningen. Lägenheterna har huvudsakligen marknadsförts och sålts eller hyrts ut som vanliga nya bostadsprojekt, utan speciellt fokus på miljöprofileringen. Detta hänger förmodligen samman med att den främsta drivkraften för att bygga dessa bostadsområden inte var miljön och hållbarheten. Byggnadsprojekten var till stor del något som skulle sätta Sverige på kartan internationellt och visa upp vad man kunde inom miljöområdet. Projekten sågs som sätt att locka resursstarka människor, arbetskraft och få fart på näringslivet, samtidigt som miljöarbetet kunde få en skjuts. Det medförde även ett begränsat intresse av att verkligen bygga lågenergihus. Man ville framför allt locka människor som ville bo centralt, sjönära och bekvämt, och de energisparande och miljöprofilerade åtgärderna fick inte inkräkta på denna komfort (Green, 2006:241 ff.).

2.4.2 Zaljeska-Jonssons forskning om lågenergihus

I en studie av Agnieszka Zalejska-Jonsson, där huvudsakligt fokus var att studera inomhusklimat i energieffektiva hyreshus, var ett delmoment att studera motiven till att människor flyttade in i bostäderna. Resultaten visade att det faktum att bostaden var en energieffektiv byggnad inte var avgörande för de boendes val av bostad. Däremot var de boende ofta stolta över att bo i ett energieffektivt hus och uppgav att det uppmuntrade dem att leva mer miljövänligt (Zalejska-Jonsson, 2011).

3 Metod

3.1 Introduktion

Metodavsnittet behandlar vilken vetenskaplig ansats undersökningen utgått ifrån, och vilka etiska hänsynstagande som gjorts med tanke på respondenterna och deras svar. Vidare beskrivs hur urvalet av bostadsområden och respondenter gjorts, samt hur den enkät som använts vid undersökningen utformats och delats ut. Kapitlet redogör också för vilken svarsfrekvens som erhållits, både totalt och per bostadsområde, samt hur de inkomna svaren bearbetats. Några alternativa metoder för hur attraktiviteten hos boenden med hållbarhetsanspråk skulle kunna undersökas beskrivs, och slutligen förs en diskussion kring hur tillförlitliga resultaten från studien är samt huruvida det som skulle mätas verkligen mätts.

3.2 Vetenskaplig ansats

3.2.1 Induktivt och positivistiskt tillvägagångssätt

Det finns i princip två olika sätt genom vilka man kan dra vetenskapliga slutsatser. Dessa är induktion som grundar sig på empiriska fakta, och deduktion som bygger på logik (Thurén, 2007:22 ff.). I denna studie används en induktiv och teoriinformerad slutledningsmetod där resultatet grundar sig på information från enkätundersökningar baserade på tillgänglig teori. Vidare lutar den sig mot positivismen som är en av de två vetenskapliga huvudinriktningar som finns när man talar om vetenskapsteori. De sätt vi kan få kunskap på anses inom positivismen vara antingen via våra sinnen, eller via vår logik (Thurén, 2007:16 f.). Det som vi iakttar med våra sinnen kallas för empiri. Detta betyder inte att allt vi ser eller hör är sanning, allt behöver noga prövas för att avgöra om det är sant eller ej. Logiken fungerar på annat sätt, där är det i stället det vi kan tänka och räkna ut rent intellektuellt som räknas (Gren & Hallin, 2003:18). Positivismen vill kritiskt undersöka alla påståenden och iakttagelser för att bara stödja sig på fakta som kan anses säkerställda med all rimlig sannolikhet. Detta görs helst genom att kvantifiera fakta och titta på den med statistiska glasögon för att kunna dra generella slutsatser (Thurén, 2007:17 f.).

3.2.2 Kvantitativ enkätundersökning

För att studera hållbara boendens attraktivitet har en kvantitativ enkätundersökning genomförts. Till skillnad från kvalitativa undersökningar, där några få studieobjekt och händelser tillskrivs stor betydelse för slutresultatet, bygger en kvantitativ undersökning på ett större urval där man stävar efter statistiskt förankrade resultat (Thurén, 2007). Eftersom statistiska data önskades valdes denna metod.

3.3 Etiska hänsynstaganden

När en vetenskaplig undersökning utförs är det viktigt att tänka på att den genomförs på ett etiskt korrekt sätt. Det finns ett antal generella principer som man behöver ha i åtanke:

Informationskravet innebär att de personer som berörs av undersökningen ska få reda på syftet och vilka moment undersökningen innefattar. De behöver även informeras om att deltagandet är helt frivillig och går att stoppa när de vill (Bryman, 2002:440). När deltagarna kontaktades för denna studie fick de en kort presentation av vad undersökningen handlar om. De fick även ett följebrev med samma information samt information om att undersökningen är helt anonym. Däremot utelämnades information av misstag om att uppsatsen gjordes på initiativ av ett företag, vilket kan ses som att information undanhölls. Detta följebrev lämnades även till de personer som inte var hemma. De hade möjlighet att när som helst välja att inte lämna eller skicka in enkäten.

Samtyckeskravet innebär att de deltagande själva bestämmer över huruvida de vill delta eller ej. I händelse av att någon deltagande är minderårig kan man begära vårdnadshavandes samtycke (Bryman, 2002:440). Samtyckeskravet hänger ihop med informationskravet: att ge sitt samtycke till något man inte har full information om är svårt. Det är alltså inte helt enkelt att uppfylla samtyckeskravet, då full information om undersökningen kan vara svårt att ge eller påverka respondenternas svar (Bryman, 2002:446 ff.). Deltagarna, ingen av dem minderårig, gavs valet, antingen muntligt eller skriftligt, om huruvida de ville delta eller inte. Inga påtryckningar gjordes, ej heller utlovades belöningar vid deltagande. Att information om att undersökningen gjordes på uppdrag av ett företag ej delgavs respondenterna kan anses vara problematiskt, då någon av deltagarna eventuellt hade valt att avstå på grund av detta.

Konfidentialitetskravet kräver att information om de deltagande i undersökningen ska hanteras med så hög grad av sekretess som möjligt, så att obehöriga inte kan få tillgång till den. Konfidentialitetskravet hänger samman med deltagarnas rätt till privatliv. Inget intrång i människors privatliv får göras, vilket underlättas av anonymitet och konfidentialitet (Bryman, 2002:440, 448 ff.). Undersökningen var helt anonym och inga utomstående har kunnat få tillgång till uppgifter om respondenterna. Det kan diskuteras huruvida valet att använda de fyra bostadsområdenas riktiga namn stämmer överens med konfidentialitetskravet, då varje område innehåller förhållandevis få invånare. I studien är dock inga jämförelsegrupper så pass små att det går att urskilja individer, varför kravet ändå kan anses vara uppfyllt.

Nyttjandekravet handlar om att den information om respondenterna som samlats in bara får nyttjas för den aktuella forskningen (Bryman, 2002:441). Informationen om deltagarna kommer inte säljas vidare till exempelvis marknadsföringsföretag. Inte heller kommer det statistiska underlaget att delges uppdragsgivaren.

Det finns många olika sätt att se på de etiska krav som finns på forskning, och bilden av hur man etiskt ska gå till väga är inte helt klar. Utöver dessa generella principer kan dock några ytterligare principer urskiljas. En av dem är kravet att undersökningen inte får utgöra någon skada för deltagarnas del. Definitionen av skada kan vara ganska vid, där exempelvis fysisk skada, stress, att de förmås göra tvivelaktiga saker och sämre självkänsla alla kan sägas ingå. Det är svårt att veta exakt hur en undersökning kommer att påverka deltagarna (Bryman, 2002:443 ff.), i utformningen av den aktuella undersökningen har dock inga tänkbara skador kunnat förutses.

3.4 Genomförande

3.4.1 Urval

Undersökningen bygger på enkäter som delats ut till hushåll i fyra bostadsområden med hållbarhetsanspråk: Vallda Heberg, Öjersjö, Pumpkällehagen och Brogården. De fyra bostadsområdena har valts ut på grund av att de alla, mer eller mindre tydligt, gör anspråk på att vara hållbara på något sätt. Dessa hållbarhetsanspråk, som främst kan knytas till en minskad miljöpåverkan, har inte varit klart uttalade på det sättet att ordet ”hållbart” inte alltid använts. I stället har det varit något som tydligt har kunnat uttolkas ur broschyrer och annan information om områdena. De valda bostadsområdena har också alla olika karaktär och utformning, de innehåller exempelvis bostäder med olika upplåtelseformer. Storleken på tätorterna valdes för att i så stor mån som möjligt likna de mindre orter i Sverige som har svårt att locka till sig invånare. I fallet Brogården, som ligger i Alingsås, kan argumenteras att tätorten är relativt stor. I valet av Brogården vägde dock det faktum att bostäderna var renoverade till passivhus tungt, då vi ville ha en bredd på de olika bostadsområdenas egenskaper. Det har främst gjorts ett totalurval av hushåll vilket innebär att alla hushåll i de tre förstnämnda områdena har fått möjlighet att svara på enkäten. Då bostadsområdet Brogården består av ungefär 15 gånger så många hushåll som de andra områdena, användes en annan urvalsmetod vilken redovisas nedan. Totalt har 104 enkäter distribuerats fördelat på 26 hushåll i Vallda Heberg, 28 hushåll i Öjersjö, 18 hushåll i Pumpkällehagen samt 30 hushåll i Brogården. Enkäten riktade sig till någon av personerna i hushållet som varit delaktig i flyttbeslutet.

3.4.2 Utformning av enkäten

Enkätundersökningar är ett bra verktyg när man ska samla in kortfattad, okontroversiell primärdata om människor, deras beteenden, attityder, åsikter och medvetenhet kring specifika frågor från ett stort antal respondenter (Parfitt, 2005:78; Denscombe, 2000:107). Enkätundersökningar handlar ofta om strukturerade och standardiserade frågor som kan leda till kvantitativa, generaliserbara analyser (Valentine, 2005:111). Enkäten har testats på tio personer och reviderats efter synpunkter från varje testperson. En pilotstudie av detta slag är viktig för att se till att alla frågor relaterar till det man vill ha svar på. De ska fylla sin funktion, inga frågor i enkäten ska vara med bara ”utifall att”. Med en pilotstudie kan man också bedöma om språket är lämpligt med tanke på målgruppen, om enkäten är lagom lång eller om formuleringarna är gjorda på ett sätt så att onödiga missförstånd undviks (Parfitt, 2005). En enkät kan utformas på flera olika sätt. Den kan innehålla öppna frågor som låter respondenten själv formulera svaret, bestämma svarets längd och typ av innehåll eller fasta frågor som endast tillåter svar som passar in i förbestämda kategorier (Denscombe, 2000:122). Enkäten i denna studie bestod endast av fasta frågor. Respondenterna gavs dock möjlighet att nämna andra flyttmotiv än de redan förkodade alternativen. De har kunde också lämna en kommentar i slutet av enkäten om de velat tillägga något eller lämna synpunkter. Valet att använda sig av fasta frågor gjordes med grund i att de ger svar som är lätta att kvantifiera och jämföra. Det kan också av respondenten upplevas som mindre krävande att bara kryssa i lämpliga rutor vilket är en fördel som kan bidra till en högre svarsfrekvens då enkäten består av relativt många frågor. En nackdel med förkodade svar är dock att de kan vara frustrerande för respondenten att inte kunna ge svar som kan broderas ut och reflektera det verkliga förhållandet, vilket kan leda till att vederbörande avstår från att svara (Denscombe 2000:123 ff.).

Enkäten (se bilaga 1), bestående av totalt 46 frågor, delades upp i tre delar, den första innehållande frågor gällande respondentvariabler såsom kön, ålder, inkomstnivå och i vilket bostadsområde de bor. Del två undersökte respondenternas flyttmotiv vid den senaste flytten och del tre efterfrågade hur viktiga respondenterna tycker att olika hållbarhetsfaktorer relaterade till boende är. En hållbarhetsfaktor är något som relaterar till ett boendes utformning eller läge, och som kan antas bidra till ett mer hållbart boende. Flyttmotiven och hållbarhetsfaktorerna redovisas i tabell 4.2 respektive tabell 4.8. De hållbarhetsfaktorer som undersöktes fanns inte i alla boenden, men hur viktiga de ansågs vara efterfrågades oavsett om de ingick i boendet eller ej. En femgradig skala användes för att undersöka hur viktiga olika påståenden gällande flyttmotiv och hållbarhetsfaktorer de boende anser vara. De olika påståendena om flyttmotiv valdes med inspiration av Nedomysls (2006) undersökning av flyttmotiv och Werners (2003) undersökning av faktorer som varit viktiga vid bostadsvalet. Valet att inspireras av flyttmotiv från tidigare studier grundar sig i en önskan att minska den bias som subjektiva åsikter och förkunskaper om flyttmotiv kan leda till. Hållbarhetsfaktorerna i enkäten utformades med grund i Winstons (2009) ramverk över egenskaper hos hållbara bostäder. De anpassades och tillgängliggjordes för att passa målgruppen, med inspiration från olika hållbarhetsfaktorer som finns i de undersökta bostadsområdena. De inspirerades också av ett eventuellt kommande nybyggnadsprojekt i Herrljunga för att undersöka mer framtida hållbarhetsfaktorer, såsom möjlighet att en elbil ingår i boendekostnaderna. Det bör påpekas att hållbarhetsfaktorerna inte valts utifrån hur effektivt de påverkar hållbarheten i boendet. Som tidigare nämnts är det inte klargjort vilka konkreta faktorer som bör ingå i ett hållbart boende.

Vid postenkät, där kontakten med respondenterna sker via post, är en svarsfrekvens på 20 % något att se som ett godtagbart, om än lågt, resultat (Denscombe, 2000:14). Då antalet hushåll som skulle undersökas var begränsat till 104 stycken behövde svarsfrekvensen vara betydligt bättre för att kunna ge en bra utgångspunkt för analys. Eftersom en betydligt högre svarsfrekvens än 20 % önskades, och att ökad förståelse kan fås genom att vara på plats, skickades inte enkäterna ut per post utan lämnades på plats genom dörrknackning alternativt i brevlådan. Postenkäter ger dålig möjlighet att kontrollera sanningshalten i respondentens svar (Denscombe, 2000:128) och trots att enkäten delades ut på plats har inte denna bias kunnat undgås.

3.4.3 Enkätutdelning och svarsfrekvens

Enkäterna lämnades ut i bostadsområdena under fem dagar. Alla hushåll i de undersökta områdena besöktes genom dörrknackning. De fick då välja mellan att svara på enkäten direkt eller att posta enkäten inom sex eller sju dagar, beroende på när enkäten lämnades i bostadsområdet. De som valde att svara direkt lämnades ensamma när de svarade för att förutsättningarna skulle bli så lika som möjligt för de som svarade direkt och de som postade sin enkät. De respondenter som valde att posta svaret fick ett frankerat och adresserat kuvert, för att det skulle vara så enkelt som möjligt för respondenterna att svara och ge bättre förutsättningar för en hög svarsfrekvens. För de hushåll där det inte fanns någon hemma när bostadsområdena besöktes lämnades enkät och kuvert i brevlådan. Alla hushåll fick också ett brev med en presentation av författarna, kontaktuppgifter, en kort beskrivning av vad som undersöks, ett löfte om anonymitet samt en uppmaning att delta.

Vid besöket i Brogården användes ett något annorlunda tillvägagångssätt. Då lägenheterna är renoverade till bostäder med miljövänlig karaktär och inte nybyggda, innebär det att det finns hyresgäster som bott där även före renoveringen och därmed inte flyttat till området på grund

av dess hållbarhetsprofil. Studien riktar sig till de personer som haft möjlighet att välja boendet just med anledning av dess hållbarhetsanspråk, därför ställdes först en kontrollfråga om tidpunkt för inflyttning för att säkerställa att de tillhörde målgruppen. Detta ledde till att det i det här fallet togs personlig kontakt med alla respondenter i området, inga brev lämnades i brevlådorna. På grund av tidsbrist, då metoden krävde att alla respondenter möttes personligen, gavs ej möjligheten att svara direkt på enkäten. Respondenterna ombads i stället att posta svaren. Person efter person tillfrågades till dess att 30 enkäter delats ut.

Vallda Heberg besöktes en måndag mellan klockan 16.00 och 17.15. Vid det tillfället befann sig många av de boende hemma, 21 av 26 hushåll öppnade. 8 respondenter valde att svara direkt, 12 lovade att posta svaren och ytterligare 1 respondent fick enkäten men på grund av en stressig situation i familjen vid tillfället angavs inte om de kunde svara eller ej. Följande dag, en tisdag, besöktes Öjersjö mellan klockan 12.00 och 13.20. Här befann sig inte lika stor andel hemma vid besöket, endast 6 av 28 hushåll. 1 respondent valde att posta enkäten och de resterande 5 som var hemma svarade direkt. I 1 hem såg det ut som att det inte bodde någon men en enkät lades i brevlådan för säkerhets skull. Dagen efter delades enkäterna ut i Pumpkällehagen mellan klockan 16.00 och 17.20. Många kom hem allteftersom tiden gick och det slutade med att det bara var 4 hem av 18 där det inte fanns någon hemma. 1 av dessa hem såg obebott ut men en enkät lämnades ändå. 9 enkäter kunde hämtas direkt och 4 hushåll lovade att posta svaren. I 1 hushåll befann sig inte föräldrarna hemma, utan sonen skulle lämna enkäten till dem när de kom hem. Mellan klockan 17.20 och 18.40, en måndag, delades enkäter ut i Brogården. Varje uppgång bestod av 6 eller 8 lägenheter och porttelefon användes för att komma in. Endast ett fåtal personer var hemma. 7 personer som besöktes hade bott i området även innan renoveringen och som tidigare nämnt valde cirka 10 personer att inte delta studien. Dörrknackningen pågick tills 30 enkäter delats ut.

Av de 104 enkäterna som delades ut har 69 hushåll svarat, vilket innebär en svarsfrekvens på 66 %. I Pumpkällehagen var svarsfrekvensen 67 %, i Öjersjö 68 %, i Brogården 53 % och högst svarsfrekvens hade Vallda Heberg där 85 % av de boende svarat.

3.4.4 Bearbetning av material

Allteftersom enkäterna inkom gavs de ett serienummer och data kodades och lades in i SPSS, ett datorprogram för statistisk analys. Materialet har bearbetats genom att beräkna medelvärden för varje flyttmotiv och hållbarhetsfaktor, både för hela respondentgruppen och per bostadsområde, ålder och utbildningsnivå. Flyttmotiven undersöktes även utifrån hur långt de boende flyttat. De olika respondentgrupperna valdes till viss del med tanke på att de resultat som framkom ansågs relativt intressanta. Jämförelsegrupperna indelade efter ålder och utbildningsnivå var intressanta på grund av att många kommuner saknar och efterfrågar invånare med högre utbildning (Glesbygdverket 2007:45) i den ålder då många bildar familj och skaffar barn (Amcoff, 2003:14). Att studera respondenterna uppdelat efter bostadsområde var intressant då den förförståelse som erhållits genom besök i de olika områdena gett en bild av deras skiftande karaktär. Huruvida svarsresultaten varierade mellan områdena kunde därför bekräfta denna förförståelse. Resultatet framställdes med hjälp av tabeller där de olika medelvärdena rangordnades. De högsta medelvärdena rankas högst, det vill säga med en etta. De hållbarhetsfaktorer som fått medelvärden på 3,5 och över anses vara de som värderas som viktiga och mycket viktiga, och är också de faktorer som analyserats vidare. Respondenternas bakgrunduppgifter har bearbetats genom frekvensanalys och redovisas med hjälp av en tabell (se bilaga 2).

3.5 Alternativa metoder och metoddiskussion

3.5.1 Alternativa och kompletterande metoder

Det finns många sätt att studera hållbara boendens attraktivitet. I denna studie har fokus legat på de boendes egna erfarenheter och preferenser genom en enkätundersökning. De boendes preferenser och resonemang skulle också kunna studeras mer ingående med fokusgruppsintervjuer eller djupintervjuer. Fokusgruppsintervjuer innebär att flera personer intervjuas samtidigt, där deltagarna också har möjlighet att diskutera med varandra. En djupintervju görs främst med en deltagare i taget. En djupintervju är en kvalitativ undersökningsform, vilket oftast också fokusgrupper är även om de ibland kan ha en kvantitativ inriktning (Bryman, 2002). Andra sätt att undersöka hållbara boendens attraktivitet är att ta del av vad andra personer med koppling till boenden med hållbarhetsanspråk, exempelvis byggherrar och planerare, har för upplevelser av frågan. Detta skulle kunna göras med enkätundersökningar eller intervjuer. På detta sätt skulle man emellertid missa kunskap från de personer som tar det aktiva flyttbeslutet. Ett annat angreppssätt kan vara att studera marknadspriser på boenden med hållbarhetsanspråk då attraktiviteten för, framförallt, småhus avspeglas i priset (Region Skåne, 2010). Med denna metod skulle dock inte attraktiviteten hos hyresrätter med hållbarhetsanspråk kunna studeras, då priset på dessa inte styrs av den fria marknaden (Eriksson & Lind, 2005). Ytterligare ett alternativ är att med hjälp av fokusgruppsintervjuer presentera olika varianter av boenden med hållbarhetsanspråk för personer som funderar på att flytta, och låta dem diskutera de olika varianternas attraktivitet. Dessa metoder ska inte endast ses som alternativ till den metod som använts i vår studie: de kan också utgöra kompletterande arbetssätt för att undersöka attraktiviteten hos boenden med hållbarhetsanspråk. Ett bredare material baserat på flera studier med olika metoder, ger troligen de bästa förutsättningarna för att undersöka det problemområde som presenterats i inledningen där vi frågar oss om ett hållbarare boende kan vara ett attraktivt sätt att ta ett steg mot en mer hållbar samhällsbyggnad.

3.5.2 Reliabilitet och validitet

Reliabilitet handlar om tillförlitlighet och huruvida resultaten från en undersökning blir desamma om undersökningen genomförs på nytt, eller om slumpmässiga och tillfälliga betingelser har en påverkan på dem (Bryman, 2002:43). Samhället är emellertid inte förutsägbart och när det studeras vid flera tillfällen kan exakt samma resultat kan förmodligen aldrig erhållas. Det är dock viktigt att studien är upprepbar och att undersökningar med samma betingelser leder till liknande resultat. Reliabilitet kan delas upp i flera olika delbetydelser.

Stabiliteten avgör om måttet över tid är så pass stabilt att man kan vara övertygad om att de resultat som gäller ett urval av respondenter inte fluktuerar (Bryman, 2002:86). I det här fallet är det dock svårt att säga om resultaten håller sig stabila över tid då metoden inte baserar sig på några longitudinella undersökningar. Den *interna reliabiliteten* rör mått med multipla indikatorer, och ifrågasätter om de indikatorer som utgör en skala eller ett index är pålitliga och följdriktiga. Det innebär att respondenternas poäng på någon av indikatorerna ska vara relaterade till poängen på andra mått (Bryman, 2002:86 f.). För den här studien är denna form av reliabilitet inte intressant att diskutera då inga multipla indikationer använts.

Interbedömarreliabilitet är aktuellt vid fall med subjektiva bedömningar (Bryman, 2002:86). Då enkäten baserar sig på fasta frågor där svaren ges utifrån förbestämda kategorier är interbedömarreliabiliteten stor.

Validitet är det begrepp som används när man diskuterar huruvida man mäter det som verkligen ska mätas. Validitet förutsätter reliabilitet (Bryman, 2002:88 ff.). *Begreppsvaliditet*, eller teoretisk validitet som det också kallas, rör frågan om huruvida ett mått för ett begrepp verkligen speglar det som begreppet anses beteckna (Bryman, 2002:43). Studien fokuserar på attraktiviteten hos boenden med hållbarhetsanspråk, vilken mäts med hjälp av att studera flyttmotiv och olika hållbarhetsfaktorers viktighetsgrad. För det första är det inte säkert att den bedömning som har gjorts av de valda bostadsområdenas hållbarhetsanspråk stämmer överens med vad de faktiskt gör anspråk på. Det har inte nämnts i klartext att områdena kallas hållbara, huruvida de har strävat efter detta har bedömts subjektivt baserat på den information som funnits tillgänglig. Det är inte heller säkert att människors flyttmotiv endast beror på hur attraktivt ett boende är. I en bostadsmarknad med bostadsbrist finns inte samma valmöjlighet att välja det mest attraktiva boendet. Huruvida hållbarhetsfaktorernas viktighet mäter attraktivitet kan också diskuteras. Är en hållbarhetsfaktor som anses viktig också attraktiv? Detta kan förmodligen variera från person till person. Vi antar dock att sambandet är tillräckligt stort för att kunna säga något om faktorernas attraktivitet.

Den *externa validiteten*, som ifrågasätter ifall resultaten från en undersökning kan generaliseras utöver den specifika undersökningskontexten (Bryman, 2002:44), kan här ifrågasättas. Studien baserar sig på enkätundersökningar från fyra bostadsområden i västra Sverige, alla i mindre tätorter. Det är svårt att avgöra i vilken grad dessa liknar andra bostadsområden med hållbarhetsanspråk i mindre tätorter, då det inte finns någon fullständig kartläggning gjord i Sverige över hållbara bostadsområden och deras invånare (Hermansson, 2013). Bostadsområdena som undersökts ligger alla i, eller i närheten av, Göteborgsregionen, vilket kan ha påverkat resultatet och minska generaliserbarheten då storstadsregioner är en av de platser som har störst befolkningstillväxt (Boverket, 2012:10 f). Man kan tänka sig att boenden i exempelvis den norrländska glesbygden skulle svara på ett annat sätt.

Ett tredje begreppet som rör validiteten är *ekologisk validitet*, vilket behandlar frågan om huruvida resultatet är tillämpligt i människors vardag och deras naturliga sociala miljöer. Problemet är att resultat kan vara valida rent tekniskt sett men sakna vardaglig riktighet (Bryman, 2002:45). Den ekologiska validiteten hamnar vanligtvis i riskzonen vid enkätundersökningar då den stör den "naturliga" situationen för respondenterna (Bryman, 2002:59). Uppriktigheten i svaren kan i och med det ifrågasättas då respondenternas vardagsliv och svar är oberoende av varandra. Flyttbeslutet är förvisso något som gjorts i verkligheten, och förhoppningsvis kommer respondenterna ihåg skälen till varför de valde bostaden, även om en viss tidsförskjutning har skett från det att beslutet togs till det att undersökningen gjordes och kan påverka minnet och resultatet. Bedömningen av hur viktiga hållbarhetsfaktorerna är har dock mindre koppling till vardagen. Resultaten kan därmed skilja sig från hur de skulle bedöma de olika faktorerna i en vardaglig situation. Om respondenterna hade stått inför ett reellt flyttbeslut hade kanske motiven sett annorlunda ut.

För att förbättra validiteten hade ytterligare frågor i enkäten kunnat tilläggas. Frågan "om du förvärvsarbetar - hur långt reser du?" innebär att den endast ska besvaras om respondenten förvärvsarbetar. Svaret kan också utebli om frågan har missats. Det finns alltså två orsaker till varför ingen ruta blivit kryssad, det går inte att avgöra av vilken anledning frågan ej besvarats. För att förbättra enkäten borde därför ytterligare ett alternativ funnits: "förvärvsarbetar ej".

3.6 Källor och källkritik

Den litteratur som använts har främst hittats genom sökmotorerna *Google*, *Google Scholar* och Göteborgs Universitets sökmotorer *Gunda* och *Summon*. Sökorden har varierat men varit på tema migration, hållbara boenden och attraktion. I utformningen av studiens metod har vetenskapliga metodböcker använts.Handledaren, Bertil Vilhelmson, har också gett tips på personer att kontakta och studier att ta del av. Även Herrljungas näringslivschef Per Florén har bidragit med presentationer och studier inom ämnet. Utifrån relevanta artiklars referenser har ytterligare lämpliga studier och resultat hittats.

Det källkritiska förhållningssätt som intagits har inneburit att avsändaren ifrågasatts och en användning av sakliga och publicerade källor har eftersträvat. De källor som använts är företrädesvis akademiska avhandlingar och artiklar, rapporter och utredningar utförda av bland annat myndigheter samt publikationer från FN. För att få en så hög trovärdighet som möjligt i de referenser som gjorts har i största möjliga mån primärkällan använts.

Några av de internetkällor som använts saknar utgivningsdatum. Några av dessa är broschyrer som tagits fram i samband med nybyggnation av bostadsområdena och kan därmed anses vara aktuella. Andra källor som rör diskussionen kring hållbara bostäder och bostadsområden anses vara tillräckligt uppdaterade för att användas. Vi har utgått ifrån att den information som erhållits från Statistiska centralbyrån och Nationalencyklopedin är aktuell då dessa avsändare anses trovärdiga.

4 Resultat

4.1 Introduktion

Kapitel fyra inleds med en kortfattad presentation av de fyra bostadsområdena som ingick i undersökningen. Därefter följer en redovisning av respondenternas egenskaper såsom ålder, utbildningsnivå, antal barn och inkomstnivå, samt en beskrivning av den genomsnittlige invånaren i de undersökta områdena. Sedan kommer en redovisning av i hur stor grad de olika flyttmotiven påverkat dels hela respondentgruppen, dels de respektive jämförelsegrupperna som är ålder, utbildningsnivå och bostadsområde. Avsnittet behandlar även hur respondenter uppdelat efter flyttavstånd påverkats av de olika flyttmotiven samt de övriga flyttmotiv som respondenterna själva har fått uppge. Detta följs av en beskrivning av vilka hållbarhetsfaktorer som de boende ansåg viktiga, både för hela respondentgruppen och för de olika jämförelsegrupperna. Kapitlet avslutas med ett avsnitt rörande de kommentarer respondenterna har fått möjlighet att lämna i slutet av enkäten.

4.2 Beskrivning av bostadsområdena

De fyra olika områdena som valts ut för undersökningen ligger alla i Västra Götaland, se figur 4.1.

Figur 4.1. Karta över de undersökta bostadsområdena (Kartunderlag: Google maps, 2013; bostadsområdena tillagda av författarna).

Pumpkällehagen ligger i Viskafors, en tätort i Borås kommun med 3790 invånare (Statistiska centralbyrån, 2010b). Pendeltiden med bil in till Borås tätort är runt 10 minuter och det tar runt 50 minuter till Göteborg. De nybyggda småhusen är hyresrätter som ägs av Viskaforshem AB. Karakteristiskt för bostäderna är att materialen är ekologiskt hållbara, av god kvalitet, med lång hållbarhet samt tillverkade enligt kraven i Agenda 21. Hög estetik präglar området och husen är moderna med naturnära material. En del material är lokalproducerade och inga plastfärger har använts. Materialen har också, i så hög grad som möjligt, valts med hänsyn till etik. Husen är byggda med passivhusteknik vilket ger en låg energiförbrukning. I området finns grannskapstanken närvarande där gemenskap mellan grannar främjas. Husens placering och utformning är också anpassad efter den omgivande naturen (Viskaforshem AB, u.å.).

Öjersjö med en befolkning på 3 543 personer (Statistiska centralbyrån, 2010b), ligger i Partille kommun, nära naturen och med drygt 10 minuter med bil in till centrala Göteborg. Med buss tar det runt 13 minuter. Partille och Mölnlycke tätorter ligger cirka 7 minuter bort. I det undersökta bostadsområdet i Öjersjö finns både radhus och lägenheter i tvåplanshus med individuella ingångar, alla bostadsrätter. Samtliga hus är passivhus och exteriören är inspirerad av äldre tiders ladugårdsbyggnader medan interiören är modern. Området, som är byggt på gammal jordbruksmark, är anpassat till landskapet och planerat så att social samvaro i området underlättas (HSB Göteborg, u.å.). Solfångare sköter varmvattenförsörjningen och de boende har tillgång till elbilsuppladdare. När bostäderna var nybyggda fanns en bilpool i området, medlemskap ingick då i priset för bostadsrätten (HSB, u.å.). Av boende i området har vi dock fått veta att bilpoolen sällan använts och därför tagits bort.

I Vallda, en tätort med 1 604 invånare (Statistiska centralbyrån, 2010b), ligger bostadsområdet Vallda Heberg. Vallda Heberg ligger i Kungsbacka kommun, 6 kilometer från Kungsbacka centrum. Busshållplats med förbindelser till Kungsbacka tätort finns i direkt anslutning till området. Bostäderna är naturnära passivhus och en stor del av varmvattenförsörjningen sker via solfångare i området. En del av energin kommer även från områdets biobränsleanläggning. En del av taken i området, bland annat över carportarna, är klädda med sedum. Småhusen är modernt utformade, samtidigt som man tagit hänsyn till områdets lantliga karaktär och bevarat klassiska färgsättningar. Området är ännu inte färdigbyggt men kommer att innefatta både äganderätter, hyresrätter och äldreboende samt gemenskapslokal (Eksta Bostads AB & Fastighetsbyrån i Kungsbacka, u.å.). De boende som deltagit i undersökningen bodde i äganderätter då det endast var dessa som var färdigställda vid undersökningstillfället.

I tätorten Alingsås, med 24 482 invånare (Statistiska centralbyrån, 2010b), ligger bostadsområdet Brogården. Flerbostadshusen är klassiska miljonprogramshus som renoverats till passivhus, där bostäderna är hyresrätter. I samband med renoveringen utfördes en boendedialog där de boende fick bli delaktiga i utformningen av bostäderna. Husen är passivhus, men då de är renoveringar av äldre hus når de inte helt upp till dagens passivhusstandard. Kranar och vitvaror i lägenheterna är vatten- och energisnåla. Huskropparna är byggda kring gårdar som är helt trafikseparerade, vilket ger en trygg miljö för barn (SP Sveriges tekniska forskningsinstitut, Alingsåshem, Skanska Sverige, Alingsås kommun & Passivhuscentrum, u.å.).

4.3 Vilka är det som bor i boenden med hållbarhetsanspråk?

Andelen män och kvinnor som valt att delta är relativt jämnt fördelat. De flesta som svarat,

68 %, var inom åldersintervallet 25-44 år. 22 % var mellan 45 och 64 år, och 10 % hade en ålder över 65 år. I åldersgruppen 18-24 år deltog inga respondenter. Majoriteten, 62 %, av de boende var högutbildade och hade avslutat en eftergymnasial utbildning medan en femtedel, 20 %, hade en gymnasieutbildning som högsta avslutade utbildning. Resterande respondenter hade en utbildning på grundskolenivå.

Hushållens genomsnittliga bruttoinkomst per månad varierade stort men över hälften tjänade mer än 45.000 kronor i månaden. 6 % tjänade 0–14.199 kronor i månaden, 13 % tjänade 14.200–27.999 kronor i månaden, 22 % tjänade 28.000–44.999 kronor i månaden 23 % tjänade 45.000–59.999 kronor i månaden och 35 % tjänade 60.000 kronor i månaden eller mer.

Respondenternas fördelning mellan olika upplåtelseformer förhåller sig så att 41 % bodde i hyresrätt, 33 % ägde sin bostad och 26 % bodde i en bostadsrätt. Endast 2 av de 68 personer som svarade på frågan om de var nöjda med upplåtelseformen uppgav ett nej. Antalet boende per hushåll varierade mellan 1 och 7 personer men vanligast var att det bodde 3 personer tillsammans. 70 % av hushållen hade barn under 20 år och mest förekommande var 2 stycken men det varierade mellan 0 och 6 barn. De flesta, 87 %, hade flyttat relativt korta avstånd, det vill säga under 5 mil. Nästan hälften hade dock flyttat över 2 mil. Den stora majoriteten av respondenterna angav att de förvärvsarbetar. Av dessa pendlade 20 % 0-14 minuter, 28 % 15-29 minuter, 20 % 30-44 minuter, 13 % 45-59 minuter och 1 % en timma eller mer.

Den typiske respondenten skulle kunna sammanfattas som en relativt ung person i åldersspannet 25-44 år som bor i hyresrätt och är nöjd med sin upplåtelseform. Fördelningen mellan män och kvinnor är slående jämn, varför den genomsnittlige respondenten inte har något bestämt genus. Denna person har en eftergymnasial utbildning och hushållet tjänar mer än 60 000 kronor i månaden. Hushållet, som har barn, består av 3 personer. När den typiske respondenten flyttade till sitt nuvarande boende flyttade hen 2-4,9 mil och hen pendlar 15-29 minuter till sitt förvärvsarbete. För en fullständig beskrivning av respondenternas egenskaper, se bilaga 2.

4.4 Vilka flyttmotiv påverkade?

4.4.1 Flyttmotiv för hela respondentgruppen

Respondenterna fick värdera åtta olika motiv med avseende på hur stor påverkan de haft för den senaste flytten (se tabell 4.1). Motiven var ”jobb”, ”utbildning”, ”sociala orsaker (exempelvis flytta närmare släkt och vänner, ändrade familjeförhållanden)”, ”läget på bostaden (exempelvis lugnt, nära till skola, viss ort, lantlig omgivning)”, ”själva bostaden (exempelvis storlek, antal rum, viss standard)”, ”boendekostnader”, ”för att minska min miljöpåverkan” och ”andra motiv”, som de själva fick ange. Motiven värderades på en femgradig skala, där 1 stod för ingen påverkan och 5 för en mycket stor påverkan.

Själva bostaden följt av läget på bostaden var de viktigaste flyttmotiven för respondentgruppen. Boendekostnader viktades som den tredje viktigaste och motivet att minska sin miljöpåverkan som den fjärde viktigaste påverkan för flytt. Sociala orsaker följt av jobb och utbildning var de flyttmotiv som hade minst påverkan. I respondentgruppen uppgav 20 % även andra skäl till flytten. Dessa viktades dock ej.

Tabell 4.1. *Flyttmotivens påverkan hos respondenterna vid senaste flytt.*

Flyttmotiv	Medelvärde	Rankning	Std.avvikelse	Min	Max
Själva bostaden (exempelvis storlek, antal rum, viss standard)	3,94	1	1,028	1	5
Läget på bostaden (exempelvis lugnt, nära till skola, viss ort, lantlig omgivning)	3,79	2	1,183	1	5
Boendekostnader	2,96	3	1,186	1	5
För att minska min miljöpåverkan	2,82	4	1,162	1	5
Sociala orsaker (exempelvis flytta närmare släkt och vänner, ändrade familjeförhållanden)	2,48	5	1,631	1	5
Jobb	1,53	6	1,069	1	5
Utbildning	1,14	7	0,527	1	4

4.4.2 Flyttmotiv per bostadsområde

Hur viktiga de olika flyttmotiven var i förhållande till varandra skiljer sig åt mellan olika jämförelsegrupper, exempelvis per bostadsområde (se tabell 1, bilaga 3). Respondenterna i Pumpkällehamnen angav att själva bostaden och läget på bostaden hade störst påverkan, följt av motivet att minska sin miljöpåverkan och boendekostnader. Jobb, sociala orsaker samt utbildning var för detta bostadsområde de flyttmotiv som hade minst påverkan.

I Öjersjö viktades flyttmotiven i samma ordning som i Pumpkällehamnen, men medelvärdena skiljde sig åt. Själva bostaden hade störst påverkan följt av läget på bostaden. Motivet att minska sin miljöpåverkan hade den tredje största påverkan, följt av boendekostnader. Sociala orsaker, jobb och utbildning hade minst påverkan. Här hade dock exempelvis motivet att minska sin miljöpåverkan och sociala orsaker något större påverkan än vad de hade i Pumpkällehamnen.

Även i Vallda Heberg hade själva bostaden och läget på bostaden störst påverkan, följt av boendekostnader. Motivet att minska sin miljöpåverkan angavs ha den femte största påverkan, följt av sociala orsaker. Jobb samt utbildning hade minst påverkan på en sjätte respektive sjunde plats. Värt att notera är att medelvärdena för de fem flyttmotiven med störst påverkan generellt var högre än för Öjersjö och Pumpkällehamnen, exempelvis hade motivet att minska sin miljöpåverkan som viktades på femte plats högre medelvärde här än i Pumpkällehamnen där det viktades på tredje plats.

Flyttmotiven för respondenterna i Brogården skiljer sig från de tidigare nämnda områdena. Själva bostaden hade även här störst påverkan, men här följde sociala orsaker på andra plats. Läget på bostaden hade den tredje största påverkan och därpå följde motivet boendekostnader. Motivet att minska sin miljöpåverkan viktades som flyttmotivet med den femte största påverkan och var tillsammans med jobb och utbildning de tre minst värderade flyttmotiven. Skillnaderna i medelvärde mellan motivet att minska sin miljöpåverkan, boendekostnader, läget på bostaden samt sociala orsaker var dock relativt små.

4.4.3 Flyttmotiv per ålder

I tabell 2 i bilaga 3 kan vi se att respondenter i åldrarna 25-44 år angav att flyttmotiven själva bostaden och läget på bostaden hade störst påverkan på flyttbeslutet. Därefter följde

boendekostnader samt motivet att minska sin miljöpåverkan. För denna åldersgrupp hade sociala orsaker, jobb och utbildning minst påverkan.

Ordningen för viktningen av flyttmotiv för respondenter i åldersgruppen 45-64 år liknar den hos föregående åldersgrupp. Här hade dock själva bostaden större påverkan än läget på bostaden och motivet att minska sin miljöpåverkan var här det flyttmotiv med den tredje största påverkan. Boendekostnader och sociala orsaker rankades som fjärde och femte viktigaste flyttmotiven, jobb och utbildning hade sjätte respektive sjunde minsta påverkan.

Även i den äldsta åldersgruppen, 65+, hade själva bostaden följt av läget på bostaden störst påverkan. Därefter följde boendekostnader och motivet att minska sin miljöpåverkan, som hade lika stor påverkan på flyttbeslutet som sociala orsaker. Utbildning och jobb hade minst påverkan.

4.4.4 Flyttmotiv per utbildningsnivå

För respondenter där grundskola var högsta avslutade utbildningsnivå hade läget på bostaden följt av själva bostaden störst påverkan. Motivet att minska sin miljöpåverkan hade den tredje största påverkan, därefter följde boendekostnader samt jobb. Utbildning samt sociala orsaker hade lika liten påverkan.

De respondenter som hade gymnasieutbildning som högsta avslutade utbildningsnivå angav läget på bostaden följt av själva bostaden som de flyttmotiv med störst påverkan. Här delar motivet att minska sin miljöpåverkan samt boendekostnader tredjeplatsen, följt av sociala orsaker. Jobb och utbildning hade minst påverkan.

Även för de respondenter med eftergymnasial utbildning som högsta avslutade utbildningsnivå hade själva bostaden följt av läget på bostaden störst påverkan. Därefter följde boendekostnader, motivet att minska sin miljöpåverkan kom här på fjärde plats. Sociala orsaker följt av jobb och utbildning hade minst påverkan. Detta visas även i tabell 3 i bilaga 3.

4.4.5 Flyttmotiv per flyttavstånd

På frågan om hur lång respondenternas senaste flytt var fanns sju kategorier för respondenterna att välja mellan: 0-0,9; 1-1,9; 2-4,9; 5-9,9; 10-14,9; 15-24,9 samt $25 \leq$ mil. För att tydliggöra slogs dessa ihop till två kategorier: 0-4,9 och $5 \leq$ mil (se tabell 4 i bilaga 3).

För respondenter som flyttat upp till 4,9 mil, det vill säga kortväga flyttare, hade själva bostaden följt av läget på bostaden och boendekostnader störst påverkan på flyttbeslutet. Därefter följde motivet att minska sin miljöpåverkan och sociala orsaker. Minst påverkan hade jobb och utbildning.

De långväga flyttarna, som flyttat 5 mil eller längre, viktade läget på bostaden som det motiv med störst påverkan och sociala orsaker med näst störst påverkan följt av själva bostaden. Jobb och motivet att minska sin miljöpåverkan hade lika stor påverkan. Boendekostnader följt av utbildning hade minst påverkan.

4.4.6 Andra flyttmotiv

14 personer, det vill säga 20 % av respondentgruppen, angav utöver de redan förvalda flyttmotiven att andra motiv funnits. Dessa kan avläsas i tabell 4.2. Flera av de av respondenterna nämnda flyttmotiven kan ses som förtydliganden av de av enkäten angivna flyttmotiven. Ett exempel är ”pris på bostaden” som kan betraktas ingå i ”boendekostnader”.

Tabell 4.2. *Andra flyttmotiv.*

God kollektivtrafikförsörjning
Tillgång till cykelbana från bostad till arbetsplatsen
Allt på ett plan
Naturen
Slippa renovera hus
Slippa sköta stor trädgård
Testa passivhus
Bra kommun
Pris på bostaden
Nybyggt
Värdeökning på mark, tomt, bostad
Flytt från hyresrätt till bostadsrätt
Vid tillfället fanns ej andra alternativ
Totalrenovering
Låga hyror
Renovering
1:a våningen
Barnvänligt

4.5 Vilka hållbarhetsfaktorer ansågs viktiga?

4.5.1 Viktiga hållbarhetsfaktorer enligt respondentgruppen

Av de 27 hållbarhetsfaktorerna, som respondenterna fick vikta efter hur viktiga de ansåg dem vara, var det 12 faktorer som ansågs viktiga (se tabell 4.3). De hållbarhetsfaktorer som har fått ett medelvärde på 3,5 eller över har klassats som viktiga. Dessa var ”bostadsområdet har en trevlig och säker miljö”, ”byggnadsmaterialen håller hög kvalitet”, ”boendekostnaden är överkomlig”, ”naturnära boende”, ”bostaden har mestadels vattensnåla kranar och energisnåla vitvaror, belysning etc.”, ”boendet har ett genomtänkt och lättanvänt återvinningssystem”, ”energieffektivt hus”, ”nära kollektivtrafik”, ”energin i bostaden kommer från förnyelsebara källor”, ”boendet är estetiskt tilltalande”, ”byggnadsmaterialen i bostaden är valda med hänsyn till etik” samt ”cykelavstånd till många aktiviteter i vardagslivet”.

Tabell 4.3. Hållbarhetsfaktorernas ansedda viktighet.

Hållbarhetsfaktor	Medelvärde	Rangordning	Std.avvikelse	Min	Max
Bostadsområdet har en trevlig och säker miljö	4,35	1	0,768	2	5
Byggnadsmaterialen håller hög kvalitet	4,34	2	0,784	2	5
Boendekostnaden är överkomlig	4,30	3	0,880	1	5
Naturnära boende	3,96	4	0,905	1	5
Bostaden har mestadels vattensnåla kranar och energisnåla vitvaror, belysning etc.	3,93	5	1,027	1	5
Genomtänkt och lättanvänt återvinningssystem	3,85	6	0,973	1	5
Energieffektivt hus	3,84	7	0,994	1	5
Nära kollektivtrafik	3,80	8	1,244	1	5
Energin i bostaden kommer från förnyelsebara källor (vindkraft, solenergi, biobränsle, bergvärme)	3,71	9	1,198	1	5
Boende är estetiskt tilltalande	3,70	10	0,863	1	5
Byggnadsmaterialen i bostaden är valda med hänsyn till etik (produktionsförhållanden, utrotningshotade arter etc.)	3,63	11	1,153	1	5
Cykellavstånd till många aktiviteter i vardagslivet	3,50	12	1,252	1	5
Energin i bostaden produceras i bostaden (exempelvis solceller på taket) eller i bostadsområdet (exempelvis vindkraftverk)	3,44	13	1,214	1	5
Byggnadsmaterialen i bostaden går att återanvända eller återvinna	3,27	14	1,144	1	5
Bostadsområdet består av blandad bebyggelse (exempelvis butiker, kulturverksamhet, företagslokaler, skola och sjukhus inom gångavstånd)	3,26	15=	1,268	1	5
Bostadens utformning passar in i och tar hänsyn till det omgivande landskapet	3,26	15=	0,956	1	5
Delaktighet i bostadsområdet	3,23	17	1,126	1	5
Byggnadsmaterialen i bostaden är mestadels miljövänliga (lokalproducerade, kemikaliefria, från hållbart skogsbruk etc.)	3,21	18	1,179	1	5
Delaktighet i den fundamentala utformningen av boendet	2,84	19	1,06	1	5
Goda odlingsmöjligheter	2,25	20	1,084	1	5
Man bor tätt i området	2,21	21	1,008	1	5
Boendet är inte nybyggt utan renoverat till ett hållbart boende	2,14	22	1,201	1	5
Bostaden har ett "grönt tak" (sedum- eller grästak)	2,04	23	1,152	1	5
Bostaden är byggd på tidigare hårdgjord, exploaterad mark	2,00	24	0,961	1	5
Tillgång till elbilsuppladdare	1,72	25	1,077	1	5
Nära till en bilpool	1,70	26	0,969	1	5
Egen elbil som ingår i boendekostnaderna	1,39	27	0,627	1	3

4.5.2 Viktiga hållbarhetsfaktorer per bostadsområde

Tittar man på resultatet utifrån de olika bostadsområdena kan man se att det finns tre faktorer som värderas högt av alla områden: att byggnadsmaterialen i bostaden håller hög kvalitet, att bostadsområdet har en trevlig och säker miljö samt att boendekostnaden är överkomlig (se tabell 1 i bilaga 4 för alla undersökta hållbarhetsfaktorerers viktning). Värderingarna hos de boende i Pumpkällehamnen, Öjersjö och Vallda Heberg skiljde sig endast något från respondentgruppen i stort. De flesta hållbarhetsfaktorer som hela respondentgruppen ansåg viktiga, ansåg de boende i dessa områden också vara viktiga. Brogårdens hyresgäster skiljer dock ut sig genom att bara värdera sex hållbarhetsfaktorer som viktiga.

Det som är speciellt för Pumpkällehamnsborna är att den faktor de värderar allra högst är naturnära boende. Till skillnad från hela respondentgruppen, anser de inte att det är viktigt att boendet har ett genomtänkt och lättanvänt återvinningssystem, ligger nära kollektivtrafik eller att energin i bostaden kommer från förnyelsebara källor. Dock värderar de att bostadsområdet består av blandad bebyggelse högt. Öjersjöborna rangordnar också en faktor högst som de andra inte värderar lika stort, nämligen att det är nära till kollektivtrafik. De tycker också att det är viktigt att energin i bostaden produceras i bostaden eller i bostadsområdet och att bostadens utformning passar in och tar hänsyn till det omgivande landskapet. De boende i Vallda Heberg tyckte att 15 faktorer var viktiga. Utöver de faktorer som hela respondentgruppen ansåg viktiga, viktade de också faktorerna att energin i bostaden produceras i bostaden eller i bostadsområdet, att bostadsområdet består av blandad bebyggelse och delaktighet i bostadsområdet högt.

4.5.3 Viktiga hållbarhetsfaktorer per ålder

Ett flertal faktorer värderades som viktiga oavsett ålder: att byggnadsmaterialen i bostaden håller hög kvalitet, bostadsområdet har en trevlig och säker miljö, boendekostnaden är överkomlig, boendet är naturnära, huset är energieffektivt, det finns ett genomtänkt och lättanvänt återvinningssystem samt att det är nära till kollektivtrafik (se tabell 2 i bilaga 4 för alla undersökta hållbarhetsfaktorerers viktning). De över 65 år och de mellan 25-44 år värderade också att boendet är estetiskt tilltalande som viktigt. Respondenterna i åldrarna 25-44 år samt 45-64 år tyckte dessutom det var viktigt att boendet har mestadels vattensnåla kranar och energisnåla vitvaror, belysning etc., att byggnadsmaterialen i bostaden är valda med hänsyn till etik och att energin i bostaden kommer från förnyelsebara källor. 25-44-åringarna viktade även att energin i bostaden produceras i bostaden eller i bostadsområdet och att bostadsområdet består av blandad bebyggelse som viktigt.

4.5.4 Viktiga hållbarhetsfaktorer per utbildningsnivå

Jämförs hållbarhetsfaktorernas ansedda vikt per utbildningsnivå kan det utläsas att alla utbildningsnivåer anser att det är viktigt att bostadsområdet har en trevlig och säker miljö, byggnadsmaterialen håller hög kvalitet, boendekostnaden är överkomlig, huset energieffektivt och att byggnadsmaterialen i bostaden är valda med hänsyn till etik (se tabell 3 i bilaga 4 för alla undersökta hållbarhetsfaktorerers viktning). De som har en grundskoleutbildning som högsta utbildning tyckte även att det var viktigt med delaktighet i bostadsområdet och att boendet är estetiskt tilltalande. Att boendet är naturnära, har mestadels vattensnåla kranar vitvaror, belysning etc., energi från förnyelsebara källor och ett genomtänkt och lättanvänt återvinningssystem värderades som viktiga av både de med en gymnasiekompetens och eftergymnasial utbildning. De med eftergymnasial utbildning värderade ytterligare några

faktorer som viktiga: nära kollektivtrafik, att boendet är estetiskt tilltalande, att det är cykelavstånd till många aktiviteter i vardagen och att energin i bostaden produceras i bostaden eller i bostadsområdet.

4.6 Respondenternas kommentarer

I slutet av enkäten fanns möjlighet att lämna kommentarer, majoriteten avstod dock från den möjligheten. De som kommenterade ville bland annat förklara hur de tänkt vid valet av bostad och hur de resonerar angående olika hållbarhetsfaktorer. En respondent skrev följande:

”Miljöhuset” var ingen förutsättning för vårt val, men ett stort plus ändå. De låga driftskostnaderna, som är en konsekvens av passivhus, spelade större roll.

5 Analys och diskussion

5.1 Introduktion

Kapitel fem behandlar analys och diskussion av de resultat som framkommit. Flyttmotivens påverkan behandlas, följt av en analys och diskussion kring miljöengagemangets betydelse. Därefter tas de hållbarhetsfaktorer som ansågs viktigast upp tillsammans med en diskussion kring antalet viktiga faktorer. Slutligen följer ett avsnitt med vidare diskussion kring resultatet, bortfall, respondenternas uppriktighet och studiens generaliserbarhet.

5.2 Flyttmotiven

5.2.1 Flyttmotivens påverkan

För hela respondentgruppen var ”själva bostaden (exempelvis storlek, antal rum, viss standard)” följt av ”läget på bostaden (exempelvis lugnt, nära till skola viss ort, lantlig omgivning)” de motiv som hade störst påverkan på flyttbeslutet. Därefter följde ”boendekostnader” och ”för att minska min miljöpåverkan”. ”Sociala orsaker (exempelvis flytta närmare släkt och vänner, ändrade familjeförhållanden)” följt av ”jobb” och ”utbildning” var de flyttmotiv som hade minst påverkan. 20 % av respondentgruppen uppgav även ”andra skäl” till flytten, som dock inte viktades.

Arbetsmarknadsskäl har ofta setts som viktiga för ett beslut om flytt (Greenwood, 1975; Yankow, 2003; Niedomysl, 2006). Resultatet i denna studie visar dock att respondenterna endast i liten utsträckning flyttat av arbetsmarknadsrelaterade skäl samt utbildningsskäl, de viktas som de sjätte och sjunde viktigaste flyttmotiven av sju möjliga, oavsett ålder. För människor med grundskoleutbildning som högsta avslutade utbildningsnivå hade jobbet ändå en liten påverkan på flytten. Det är möjligt att tidigare studier har definierat flytt på ett annat sätt än vad som gjorts i denna studie, exempelvis studerade Niedomysl (2006) endast flytt över kommungräns. Respondenter i denna studie ombads svara på vilka motiven var när de flyttade in i nuvarande bostad, oavsett hur långt de flyttat och om flytten var över kommungräns. I tidigare forskning av Lundholm et al. (2004:64 ff.) hävdas det att flytt på grund av arbetsmarknadsskäl och utbildningsskäl är som störst vid 25 års ålder för att sedan minska. Då inga respondenter i denna studie var yngre än 25 år, och arbetsmarknads- och utbildningsskäl hade mycket liten påverkan, skulle detta resultat kunna harmonisera med de tidigare studierna. Vidare menar Lundholm et al. (2004:66) att flyttningar som gjorts över 5 mil ofta är arbetsmarknadsrelaterade, medan kortare flyttningar är bostadsrelaterade. Även här kan resultatet antas harmonisera med de tidigare studierna, då endast 22 % av respondenterna är långväga flyttare (5 mil eller längre), och resultatet visar att bostadsrelaterade skäl såsom själva bostaden och läget på bostaden för hela respondentgruppen viktas betydligt högre än jobb.

Nästan hälften, 47 %, hade flyttat över 2 mil, vilket man kan anta innebar ett byte av bostadsort. För de långväga flyttarna, de som flyttat 5 mil eller längre, skiljer sig resultatet något från hela respondentgruppen. För denna grupp var läget på bostaden samt de sociala orsakerna viktigast, själva bostaden var alltså inte lika viktigt som för andra respondentgrupper. Arbetsmarknadsskäl hade större påverkan i denna grupp än för hela

respondentgruppen och för övriga jämförelsegrupper, de hade lika stor påverkan som att man flyttat för att minska sin miljöpåverkan. Detta verkar bekräfta de studier av Lundholm et al. (2004:66), där långväga flyttare har större sannolikhet att flytta på grund av arbetsmarknadsskäl, även om de för jämförelsegruppen i denna studie inte var den mest påverkande faktorn. För de långväga flyttarna hade boendekostnaderna endast en liten påverkan, vilket även detta skiljer sig från hela respondentgruppen. Vi kan anta att man flyttar av mer specifika skäl när man flyttar längre, och då utgör kostnaden inte ett flyttmotiv i sig. Flyttmotiven för respondenter som flyttat under 5 mil viktas i samma ordning som för hela respondentgruppen även om medelvärdena skiljer sig något. Detta beror rimligtvis på att de utgör majoriteten av hela respondentgruppen.

Sociala orsaker, och att man vill hitta en viss typ av boende och boendemiljö, anses ofta (Lundholm et al., 2004:64 f; Florida, 2008: 83 ff.) vara viktiga. Sociala orsaker är dock inget flyttmotiv som framhävs i vårt resultat: det rankas på femte plats av de sju angivna flyttmotiven. Detta skulle kunna tolkas som att respondenterna ingår i relativt stabila familjebildningar. Sociala orsaker för flytt är annars ofta förknippade med att flytta ihop med sin partner eller att flytta isär. Boendemiljön, som enligt de faktorer som undersökts skulle kunna innefatta både "själva bostaden" och "läget på bostaden", värderas emellertid högt i vår undersökning. Faktorerna rankas på första och andra plats oavsett ålder, utbildningsnivå och om man bor i Pumpkällehagen, Öjersjö eller Vallda Heberg. Brogården skiljer ut sig genom att värdera sociala faktorer före läget på bostaden, men själva bostaden ligger likafullt kvar i topp. Den jämförelsegrupp för vilken sociala orsaker haft störst påverkan på flyttbeslutet var de långväga flyttarna. Man kan tänka sig att en del av dessa är människor som bott långt ifrån sin hemort, men nu har flyttat tillbaka. Detta är den grupp som enligt Niedomysl och Amcoff (2011) har störst sannolikhet att flytta till en ort av sociala skäl.

5.2.2 Miljöengagemangets betydelse

Greens (2006) studie av Hammarby sjöstad och Västra hamnen visar att de boende inte främst flyttat till de två områdena på grund av områdenas miljöprofil, utan att miljöprofilen mest varit ett plus i kanten. Även reslutat från Zalejska-Jonsson (2011) visar att hyresgäster inte väljer bostad baserat på huruvida bostaden gör anspråk på att vara hållbar, i detta fall energieffektiv. Det sågs däremot som något positivt att vara stolt över. Vår studie visar också att de boende i de undersökta områdena inte i första hand flyttat för att minska sin miljöpåverkan. Vårt resultat bekräftar alltså tidigare studier. Varken i fallet Hammarby sjöstad eller Västra hamnen låg fokus i marknadsföring och byggprocess på boendenas hållbarhetsanspråk. Vi upplever att det i marknadsföringsbroschyrer och hemsidor, framför allt för Vallda Heberg, Öjersjö och Pumpkällehagen, har varit ett relativt stort fokus hållbarhetsaspekterna i boendena. Om detta gett utslag i människors flyttmotiv är dock svårt att avgöra. Önskan att minska sin miljöpåverkan har i varje fall inte varit helt obetydlig, för hela respondentgruppen och för samtliga jämförelsegrupper rangordnades motivet att minska sin miljöpåverkan som högst ha tredje största påverkan och som lägst ha femte största påverkan av sju flyttmotiv. De relativt höga värdena för motivet att minska sin miljöpåverkan kan dock delvis bero på att respondenterna har eftertänksfullt reflekterat dess betydelse. Om de, som var fallet i Zalejska-Jonssons (2011) studie, kände en viss stolthet över att bo i boenden med hållbarhetsanspråk skulle de i efterhand ha kunnat ange att hållbarhetsanspråken betydde mer för flytten än vad som faktiskt var fallet vid flyttidpunkten. Det är dock svårt att veta om och hur detta har skett, därför kan motivet att vilja minska sin miljöpåverkan generellt inte sägas ha helt obetydlig påverkan. Det hade större påverkan än traditionellt viktiga flyttmotiv som sociala och arbetsrelaterade orsaker. Att vilja minska sin miljöpåverkan skulle kunna ses som

en viktig bifaktor som, när huvudvillkoren för boendet är uppfyllda, blir ett extra argument för att välja ett visst boende.

För majoriteten av jämförelsegrupperna följde viktningen av flyttmotiven hela respondentgruppens viktning relativt väl. Själva boendets egenskaper och läget var de faktorer med störst påverkan, medan miljöskäl, kostnaderna och sociala skäl hade omkring måttlig påverkan. Arbetsmarknads- och utbildningsskäl var de faktorer med minst påverkan. Några grupper skiljde ut sig, så som tidigare nämnda Brogården där respondenterna uppgav sociala orsaker som den näst största påverkan. Brogården viktade även miljöskälen relativt lågt, på femte plats i ordningen. Miljön var därmed inte det första Brogårdsborna tänkte på när de flyttade. Även Vallda Heberg värderade miljöskälen på femte plats. Generellt kan man säga att respondenterna i Vallda Heberg uppgivit många faktorer som relativt viktiga, vilket gör att miljöskälen, trots ett jämförelsevis högt medelvärde, kommer långt ner i ordningen. Vårt att nämna är att medelvärdet för den påverkan miljöskälen hade var högre än för Pumpkällehagen, där de trots ett lägre medelvärde hamnade på tredje plats i ordningen. I Pumpkällehagen samt i Öjersjö uppgavs miljöskälen som den tredje största påverkan och rangordnades alltså högre än för hela respondentgruppen. Detta skulle eventuellt kunna tillskrivas den hållbarhetsprofilering som vi har upplevt att boendena haft i marknadsföring och byggprocess. Samtidigt kan inga säkra slutsatser dras, då denna profil var tydlig även för Vallda Heberg.

Respondenterna i de olika utbildningsgrupperna gav ett delvis oväntat resultat. Man antar ofta att människor med högre utbildning i större grad tycker att miljöfrågor är viktiga (Harring, Martinsson & Rönnerstrand, 2011:208 ff.). Det skulle därför kunna antas att människor med en högre utbildningsnivå i större grad flyttat för att minska sin miljöpåverkan. Vårt resultat stödjer dock inte detta antagande. Respondenter i gruppen med grundskola som högsta avslutade utbildningsnivå angav att flyttmotivet att minska miljöpåverkan hade tredje största påverkan. I gruppen med gymnasieutbildning delade miljöskälen och boendekostnaderna tredjeplatsen, medan miljöskäl var fjärde viktigast för de som hade eftergymnasial utbildning. Det verkar alltså som att det är en fallande skala, i takt med att utbildningsgraden stiger faller incitamenten för att flytta av miljöskäl, vilket är noterbart. Skillnaderna i medelvärde och ordning av påverkan är dock mycket små, varför generella slutsatser ej kan dras.

För samtliga åldersgrupper följer resultatet hela respondentgruppens resultat tämligen väl. För respondenter mellan 25-44 år verkar dock fler faktorer ha spelat relativt stor roll, flyttmotiven fick generellt högre medelvärden än för äldre åldersgrupper. Flera faktorer verkar alltså spela förhållandevis stor roll när dessa personer ska flytta. Åldersgruppen 45-64 år var den åldersgrupp som påverkades mest av motivet att minska sin miljöpåverkan i förhållande till andra flyttmotiv. Samtidigt anser de att färre hållbarhetsfaktorer är viktiga än vad gruppen 25-44 år gör. Vad detta beror på är dock svårt att säga, då det skulle kunna bero på en mängd olika faktorer som exempelvis gruppens inkomst eller utbildningsnivå. Möjligheten att vidare studera dessa faktorer i förhållande till ålder är dock inget som studiens storlek har medgivit.

5.3 Hållbarhetsfaktorerna

5.3.1 De viktigaste hållbarhetsfaktorerna

De hållbarhetsfaktorer som har fått 3,5 eller över i medelvärde har räknats som viktiga. Hållbarhetsfaktorerna att byggnadsmaterialen i bostaden håller hög kvalitet, bostadsområdet

har en trevlig och säker miljö samt att boendekostnaden är överkomlig är de faktorer som sticker ut med de högsta medelvärdena, dock med varierande inbördes ordning när resultatet analyseras på jämförelsegruppsnivå. Det är endast på bostadsområdesnivå som resultatet skiljer sig nämnvärt åt mellan jämförelsegrupperna, och naturnära boende samt att det är nära till kollektivtrafik rankas högre än de annars topprankade hållbarhetsfaktorerna i Pumpkällehagen och Öjersjö. En annan skillnad är att den vanligen högt värderade faktorn att boendekostnaden är överkomlig viktas så lågt som den sjunde viktigaste hållbarhetsfaktorn i Pumpkällehagen. Det är kanske inte helt oväntat att boendets pris i form av exempelvis inköpspris, hyra och driftskostnad är viktigt för de boende då ett överkomligt pris är avgörande för att man ska ha tak över huvudet. Vad som är ett överkomligt pris varierar emellertid från person till person. Att det av respondenterna anses viktigt att bostadsområdet ska ha en trevlig och säker miljö kan ha ett starkt samband med det faktum att sju av tio hushåll har barn och att de därför vill ha en lugn och riskfri miljö runt sig där barnen kan vistas. De viktigaste hållbarhetsfaktorerna var alltså inte renodlade miljörelaterade faktorer, de kan i stället kopplas till andra dimensioner av hållbarhetsbegreppet. Det är dock svårt att dra en gräns mellan vad som är en miljöfaktor och inte då alla dimensioner i hållbarheten påverkar varandra.

5.3.2 Nära till natur, kollektivtrafik och vardagsliv

Det kan konstateras att respondenterna anser det viktigt att bo nära naturen. Av hela respondentgruppen rangordnades faktorn som den fjärde viktigaste. Tittar man på jämförelsegruppsnivå värderas faktorn som viktig oavsett ålder eller bostadsområde samt för de med högre utbildning än grundskolenivå. Sandberg (2012) kom i sin avhandling om storstadsbarns naturkontakt fram till att bland annat föräldrars socioekonomiska förutsättningar var viktiga och att klass spelar stor roll för barns naturvistelser. Det kan därför tänkas att föräldrar med högre utbildning i större grad värderar att bo naturnära och önskar att sina barn ska vistas i naturen. Enligt Fransson et al. (refererad i Nedomysl, 2008) värderar storstadsbor närhet till rekreationsområden högre än vad människor i småstäder gör. Människorna i vår studie bor dock i mindre tätorter samtidigt som de värderar närhet till naturen högt. Då läget var en viktig faktor vid flytt samt att flyttavstånden antyder att respondenterna flyttat från Göteborgsområdet, och därmed eventuellt varit storstadsbor, kan det ses som att de flyttat för att komma närmare naturen som de värderar högt. Rekreationsområden är emellertid inte alltid synonymt med naturområden. De boende i Pumpkällehagen utmärker sig genom att värdera ett naturnära boende som den allra viktigaste hållbarhetsfaktorn. De andra bostadsområdena viktas faktorn som den åttonde (Öjersjö), femte (Brogården) respektive tionde viktigaste (Vallda Heberg). Pumpkällehagen är det område där naturen är mest påtagligt nära bostaden, då skogen ligger kant i kant med tomtgränsen. Detta stöder Floridas (2008:148 ff.) påstående om att människor tenderar att identifiera sig med och vara nöjda med den plats de bor på. De som bor naturnära verkar värdera naturen högt och en skog uppfattas eventuellt mer som ”riktig” natur än en brukad åker, som är den naturtyp som omger Vallda Heberg. Detta skulle eventuellt kunna förklara varför de boende i Pumpkällehagen värderar närhet till naturen högst av de olika bostadsområdena.

Transportmässigt kvalar att det är nära till kollektivtrafik och att det är cykelavstånd till många aktiviteter in som viktiga faktorer, medan de andra hållbarhetsfaktorerna relaterade till rörlighet, det vill säga att man har tillgång till elbilsuppladdare, nära till en bilpool och en egen elbil som ingår i boendekostnaderna inte gör det. De senare är tillika de hållbarhetsfaktorer som viktas lägst av respondenterna. Att närhet till kollektivtrafik ses som en viktig faktor av respondenterna som bor i mindre tätorter speglar till viss del ett annat

resultat än det Fransson et al. (refererad i Nedomysl, 2008) kom fram till. De menar att människor som bor i storstäder anser att det viktigt med bra kollektivtrafik i större grad än de som bor i mindre städer. Vårt resultat bör dock ses i ljuset av att alla undersökta bostadsområden ligger i eller i närheten av Göteborgsregionen, vilket kan ha bidragit till faktorns högt ansedda viktighet. Öjersjö är det bostadsområde som ligger närmast Göteborg av de undersökta områdena. Respondenterna i Öjersjö var också de som värderade närheten till kollektivtrafik högst. Man bör även vara medveten om att närhet till kollektivtrafik inte behöver innebära att kollektivtrafiken anses vara bra. Att de bilrelaterade faktorerna rankats så lågt skulle kunna tolkas som att respondenterna har ställt bilen, eller är villiga att göra det till förmån för alternativa färd sätt. Det skulle också kunna tolkas som att de inte alls är intresserade av ny teknik eller ett okonventionellt användande av bil. Följaktligen är dessa tre faktorer inte de hållbarhetsfaktorer som är mest attraktiva för flyttare.

5.3.3 Stort intresse för energifrågor

Energifrågan är starkt kopplad till boendet då bostäder och lokaler står för cirka en tredjedel av energianvändningen i Sverige (Statens energimyndighet 2008:66). När byggnader och bostadsområden ska certifieras ställs det därmed krav på energieffektivitet (Swedish Green Building Council, 2011; Svanen, 2013; hållplats.nu, u.å.). Boenden med hållbarhetsanspråk byggs eller renoveras ofta till lågenergihus, och energifrågans aktualitet märks också i respondenternas svar. Tre av fyra energirelaterade faktorer, att huset är energieffektivt, boendet har mestadels vattensnåla kranar och energisnåla vitvaror, belysning etc. och att energin i bostaden kommer från förnyelsebara källor, anses vara viktiga av hela respondentgruppen. Den fjärde, att energin i bostaden produceras i bostaden eller i bostadsområdet, hamnar precis utanför den gräns som dragits för vad som anses viktigt då den har ett medelvärde på 3,44. Vi uppfattar att hållbarhetsfaktorer med kopplingar till energifrågans ansedda viktighet kan bero på att energifrågan tar stor plats i hållbarhetsdebatten. Energifrågan har också starka kopplingar till plånboken då höjda energipriser känns av i hushållskassan. Att då minimera sin energikonsumtion genom att bo i ett hus som är energieffektivt, och där vitvaror och belysning kräver mindre energi än i genomsnittshemmet, innebär det att inte lika stora utgifter behöver läggas på energiposten. Som tidigare nämnt anser respondenterna att det är viktigt att bostadskostnaden är överkomlig. Respondenterna tycker även att det har betydelse varifrån energin kommer, både naturtillgångsmässigt och geografiskt. Det är värt att nämna att samtliga hus i studien var av passivhusstandard eller nära passivhusstandard, varför de boende kan ha varit mer medvetna om energifrågan.

Zalejska-Jonssons studie (2011) visade som tidigare nämnt att de boende inte företrädesvis valt sin bostad på grund av dess energieffektiva karaktär, men att de ändå kände en viss stolthet över att bo i ett energieffektivt hus. Vår studie visar att respondenterna anser att det är viktigt att bo i ett energieffektivt hus, och resultaten skiljer sig inte åt oavsett ålder eller utbildningsnivå. De boende i Pumpkällehagen, Vallda Heberg samt Öjersjö anser också att det är viktigt med ett energieffektivt hus, medan de boende i Brogården inte värderar den hållbarhetsfaktorn lika högt. Brogården är ett av de så kallade miljonprogramprojekten och är, till skillnad från de andra områdena, renoverat till ett passivhus och inte nybyggt. De boende har svarat att de inte i så hög grad flyttat för att minska sin miljöpåverkan: medelvärdet för påverkansgraden bland de boende är 2,23. Det kan finnas en koppling mellan deras lägre intresse för ett energieffektivt hus, värdering av ett lägre antal hållbarhetsfaktorer än de andra bostadsområdena och deras orsak till flytt. Har de inte valt boendet på grund av

dess energieffektiva karaktär är det möjligt att de inte heller tycker ett energieffektivt hus och andra hållbarhetsfaktorer överlag är viktiga.

5.3.4 Antalet viktiga hållbarhetsfaktorer – varför?

Det faktum att just 12 av de 27 hållbarhetsfaktorerna har ansetts vara viktiga kan diskuteras. Är antalet stort eller litet? Man kan anta att ju fler hållbarhetsfaktorer som inkluderas i ett boende, desto närmare kommer man en global hållbarhet. Detta speciellt med tanke på att det inte är fastlagt vilka faktorer som är mest effektiva och bör ingå i ett boende i strävan efter en global hållbarhet. Det är intressant att reflektera över hur de boende tänkt när de värderat hur viktiga hållbarhetsfaktorerna är. Hållbarhetsfaktorerna kan ha värderats utifrån hur stor positiv påverkan respondenterna upplever att de har på hållbarheten. Värderingen kan också ha påverkats av vilka frågor och ämnen det pratas mest om i hållbarhetsdebatten. Vi upplever exempelvis att diskussionen kring energifrågor är större än debatten kring en förtätad stad, vilket kan ha speglats i respondenternas högre värdering av energirelaterade hållbarhetsfaktorer än faktorn att man bor tätt i bostadsområdet. Det är troligen så, att om man inte förstår vad en hållbarhetsfaktor syftar till värderas den inte högt. Vi förmodar att många av respondenterna inte känner till diskursen kring att bördig mark inte bör tas i anspråk för nybyggnation, utan att det är bättre att använda sig av redan hårdgjorda ytor. Av denna anledning tror vi att hållbarhetsfaktorn att bostaden är byggd på tidigare hårdgjord, exploaterad mark värderats lågt.

Antalet hållbarhetsfaktorer som anses viktiga minskar med åldern men ökar med utbildningsnivån. Att antalet hållbarhetsfaktorer ökar med utbildningsnivån kan ha ett samband med att medvetenheten kring miljöfrågor, som tidigare nämnt anses öka med utbildningsnivån (Harring, Martinsson & Rönnerstrand, 2011:208 ff.). Intressant är dock det faktum att respondenter med högre utbildning *inte* i större grad flyttat av miljöskäl än de med lägre utbildningsgrad. Detta kan tolkas som att de med högre utbildning är medvetna om den miljöproblematik som råder och därmed tycker att många hållbarhetsfaktorer är viktiga. Trots detta väljer de inte att handla i överensstämmelse med den kunskap och attityd de har, i alla fall inte i den grad att de väljer att flytta för att minska sin miljöpåverkan. Det som skiljer sig mellan åldersgrupperna, de olika utbildningsnivåerna och bostadsområdena vad gäller hållbarhetsfaktorerna är således främst antalet faktorer som de värderar som viktiga. I vilken inbördes ordning de viktat dem varierar generellt inte i så hög grad.

5.4 Vidare diskussion

5.4.1 Miljön i andra hand

Det verkar således som att de flesta respondenter *inte* flyttat främst på grund av miljöskäl, som är den del av hållbarhet studien är inriktad på. Miljöskälet har dock ändå funnits med som ett viktigt bivillkor när flytten skett, även om det inte varit avgörande. Trots att minskningen av miljöpåverkan inte har varit något huvudskäl för respondenternas flyttbeslut, är det ändå många som tycker att flera av de hållbarhetsfaktorer som funnits med i enkäten är viktiga i ett boende. Detta skulle kunna förstås som ett uttryck för det engagemang som ändå verkar finnas, och som att ett boende med hållbarhetsanspråk utgör en liten extra dragningskraft när de främsta orsakerna till flyttbeslutet är tillgodosedda. Tillgången på hållbara boenden i en mindre kommun eller tätort kan därför inte sägas vara avgörande för om

människor väljer att flytta till kommunen eller orten, det är därmed ingen huvudsaklig pullfaktor (Knox & Marston, 2010:107). Själva boendets egenskaper värderades dock högt bland respondenterna, vilket kan tolkas som att man är villig att leta efter något som känns helt rätt och har ”det lilla extra”. Genom att inkludera de hållbarhetsfaktorer som anses vara viktiga kan man ge förutsättningar för attraktivt boende. Man talar ofta om ett flyttbeslut som något som sker vid en bestämd tidpunkt. I själva verket liknar kanske flyttbeslutet mer en process, där olika faktorer spelar in och blir viktiga under olika tidpunkter i processen. Därför skulle olika flyttmotiv kunna spela olika stor roll beroende på var i flyttprocessen man befinner sig. Om man tagit ett beslut om att flytta baserat på några huvudsakliga motiv och står inför valet av två likvärdiga alternativ som båda uppfyller de huvudsakliga motiven, kan plötsligt motiv som förut kommit i andra hand komma att spela en stor roll för det slutgiltiga valet. Motivet att minska sin miljöpåverkan, som inte har visat sig vara något huvudsakligt motiv, kan alltså bidra till att det tippar över till en viss ords fördel.

5.4.2 Svarefrekvens och respondenternas uppriktighet

Det är viktigt att fundera över om de personer som valt att svara reflekterar befolkningen i de olika bostadsområdena i stort. Hur skiljer sig de som valt att svara från de som avstått? Man kan tänka sig att det blir en snedvridning av resultatet beroende på vid vilken tid besöket i de olika bostadsområdena gjorts. Olika grupper av människor är hemma vid olika tidpunkter, exempelvis är troligtvis fler pensionärer och föräldralediga hemma mitt på dagen jämfört med de som förvärvsarbetar. Trots att alla hushåll fick möjlighet och uppmanades att delta i enkätundersökningen, oavsett om de var hemma eller inte (med undantag för de boende i Brogården), är det mycket troligt att anta att de som fick ett personligt besök deltog i större utsträckning än de som endast via brev. Vallda Heberg, Pumpkällehamnen och Brogården besöktes alla sen eftermiddag medan enkätutdelningen i Öjersjö gjordes mitt på dagen. De olika tidpunkterna för besöken kan ha präglat resultatet så att respondenterna i de tre förstnämnda områdena speglar en viss typ av respondentkategori som skiljer sig från de personer som svarat i Öjersjö. Svarefrekvensen i Öjersjö var trots den ofördelaktiga tidpunkten mycket god (68 %). Däremot var svarefrekvensen i Brogården lägre (53 %), trots att varje respondent besöktes på plats. De gavs dock endast alternativet att posta in enkäten, och inte att lämna in den direkt, vilket kan ha påverkat svarefrekvensen negativt. Det faktum att respondenterna fått besök, kan emellertid antas spela en mindre roll än vad karaktärsdragen hos de som valt att svara gör, då även de som var oanträffbara vid tidpunkten för enkätutdelning endast fick alternativet att posta in sitt svar. Under utdelningen av enkäter mötte vi personer där kommunikationen försvårades på grund av språkförbistringar, huvudsakligen i Brogården. Detta kan ha avspeglat sig i resultatet då språket i enkäten kan ha varit för svårt för dessa respondenter.

Det är av betydelse att reflektera över svarens uppriktighet. Det kan tänkas att respondenterna ville vara till lags och svarade på ett sätt som de trodde förväntades av dem. I det här fallet skulle det med stor sannolikhet betyda att de olika hållbarhetsfaktorerna uppgavs viktigare än de anses vara, då det finns en samhällelig syn på hållbarhetsfrågan som viktig. Ytterligare en möjlighet till påverkan på resultatens uppriktighet är det faktum att vissa respondenter möttes personligen, och vissa endast kom i kontakt med undersökningen via brev. Det är möjligt att de som möttes personligen i en större utsträckning svarade på ett sätt som de trodde förväntades av dem, än de som inte möttes personligen. Dock gavs det ingen mer information vid mötet än den information som fanns i brevet.

5.4.3 Generaliserbarhet

Detta resultat skulle i viss grad kunna generaliseras och appliceras på liknande hushåll, det vill säga boenden i bostadsområden med hållbarhetsanspråk i mindre tätorter. Man kan dock inte generalisera rakt av. Det finns inte någon kartläggning av hur många individer som ingår i hela populationen, det vill säga alla hushåll i bostäder med hållbarhetsanspråk i mindre tätorter. Detta innebär att det är svårt att säga om respondentgruppen, bestående av 69 personer, är tillräckligt stor för att kunna beskriva hela populationen. Alla områden som undersökts ligger relativt nära Göteborg vilket kan ha påverkat bland annat flyttavstånd, pendeltid och flyttmotiv. En undersökning av områden belägna i andra delar av Sverige skulle kunna leda till andra resultat. Trots allt kan tendenser och drag i resultatet urskiljas, vilka förmodligen kan vara generella. Det faktum att vårt resultat följer slutsatser från tidigare forskning stärker applicerbarheten.

6 Slutsatser och förslag på fortsatt forskning

Denna studie syftar till att, med huvudsakligt fokus på miljödimensionen i hållbarhetsbegreppet, undersöka attraktiviteten hos boenden med hållbarhetsanspråk. Den första frågeställningen som formulerats för att svara på syftet var om motivet att minska sin miljöpåverkan fanns med när flyttbeslut togs av personer som flyttat till boenden med hållbarhetsanspråk. I resultatet av den enkätundersökning i fyra bostadsområden med hållbarhetsanspråk som denna studie bygger på, framkom att respondenterna delvis hade hållbarheten och miljön i åtanke när de tog beslutet att flytta till nuvarande bostad.

Den andra frågeställningen var hur stor påverkan flyttmotivet att minska sin miljöpåverkan, om det fanns med, hade i förhållande till andra flyttmotiv. Själva bostaden, som innefattar saker så som storlek på bostaden, antal rum, viss standard och liknande, samt läget på bostaden, som innefattar bland annat lantlig omgivning, lugnt och nära till skola, var de flyttmotiv som hade i särklass störst påverkan. Motivet att minska sin miljöpåverkan uppgavs i medeltal ha måttlig påverkan på den senaste flytten. Graden av påverkan i jämförelse med de andra flyttmotiven varierar något beroende på vilka jämförelsegrupper som undersöks, men generellt har motivet att minska sin miljöpåverkan medelplaceringar i förhållande till övriga motiv. Att minska sin miljöpåverkan har alltså funnits med i motiven till flyttbeslutet, men kan alltså ses som ett bimotoiv, snarare än ett huvudmotiv, för majoriteten av respondenterna.

Att minska sin miljöpåverkan, och därmed leva mer hållbart, var inte den huvudsakliga drivkraften när respondenterna tog beslutet att flytta. Trots att drivkraften inte var en avgörande faktor fanns den dock med i tankarna när beslutet togs, och många anser att flera av de hållbarhetsfaktorer som listats i enkäten var viktiga i ett boende. Detta skulle kunna förstås som ett uttryck för det engagemang som ändå verkar finnas. Det skulle också kunna förstås som att ett boende med hållbarhetsanspråk utgör en liten extra dragningskraft när de främsta orsakerna till flyttbeslutet är tillgodosedda. Att bygga hållbara boenden är inte avgörande för ortens attraktivitet, men genom att inkludera de hållbarhetsfaktorer som anses vara viktiga kan man emellertid ge förutsättningar för ”det lilla extra” som ofta söks i ett boende. Om man står i valet mellan två likvärdiga boenden som båda uppfyller de huvudvillkor som finns, exempelvis ett visst läge och krav på själva bostaden, kan motivet att minska sin miljöpåverkan som tidigare kommit i andra hand vara det som avgör vilket boende som slutligen väljs.

Den tredje frågeställningen undersöker vilka hållbarhetsfaktorer relaterade till boenden som anses viktiga. Respondenterna ombads värdera 27 hållbarhetsfaktorer utifrån hur viktiga de ansågs vara. Hållbarhetsfaktorerna omfattade förhållanden rörande bostadens läge, utformning och design, användning samt transporter. 12 faktorer värderades som viktiga. Allra viktigast ansågs det vara att bostadsområdet har en trevlig och säker miljö följt av att byggnadsmaterialen håller hög kvalitet. Även en överkomlig boendekostnad, att boendet ligger nära naturen samt tillgång till ett genomtänkt och lättanvänt återvinningssystem hade väldigt stor betydelse för respondenterna. De högst värderade faktorerna är således inte renodlade miljöfaktorer utan är kopplade till de andra hållbarhetsdimensionerna. Viktigt för de boende i bostäder med hållbarhetsanspråk var också energirelaterade faktorer såsom att bo i ett energieffektivt hus och att ha vattensnåla kranar, energisnåla vitvaror samt belysning. Varifrån energin kom hade också betydelse, det ansågs viktigt att energin i bostaden kommer från förnyelsebara källor. Cykelavstånd till många aktiviteter i vardagslivet och att ha nära till kollektivtrafik var också faktorer som uppskattades. Studien visar att andra transportrelaterade faktorer inte ansågs viktiga. Att ha tillgång till elbilsuppladdare, nära till bilpool och att ha egen elbil som ingår i boendekostnaderna var de hållbarhetsfaktorer som ansågs minst viktiga av de i enkäten

undersökta faktorerna. Slutligen var det viktigt med ett estetiskt tilltalande boende och att ha byggnadsmaterial valda med hänsyn till etik, så att exempelvis produktionsförhållandena är schyssta och att inga utrotningshotade arter används eller utsätts för fara. Antalet faktorer som värderades viktiga varierade mellan olika bostadsområden där Brogården skiljde ut sig genom att endast värdera sex stycken hållbarhetsfaktorer som viktiga. Hur viktiga hållbarhetsfaktorerna var skiljde sig också mellan bostadsområdena. Pumpkällehagsborna värderade naturnära boende som den absolut viktigaste faktorn och Öjersjöborna tyckte att det var viktigast att bo nära kollektivtrafik. Vi kan också se att antalet hållbarhetsfaktorer som anses viktiga minskar med åldern men ökar med utbildningsnivån. Det som skiljer sig mellan åldersgrupperna, de olika utbildningsnivåerna och bostadsområdena är således främst antalet faktorer som de värderar som viktiga, i vilken inbördes ordning de viktat dem varierar generellt inte i så hög grad.

Fler studier kring vad som krävs för att ett boende ska kunna klassas som hållbart behövs. Denna studie berör människors preferenser och åsikter om vad som anses vara viktigt i ett boende. Det är emellertid inte säkert att dessa faktorer speglar den faktiska hållbarheten. Kanske är andra faktorer än de som föredras av respondenterna viktigare för den globala hållbarheten. I vårt resultat syntes också tendenser till ett omvänt samband mellan utbildningsnivå och flyttmotivet att vilja minska sin miljöpåverkans grad av påverkan. Detta är ett något oväntat resultat då en högre utbildningsgrad ofta är sammankopplat med en högre grad av miljömedvetenhet och engagemang. Ytterligare forskning kring huruvida människors miljöengagemang och deras miljörelaterade motiv för flytt följer samma mönster skulle därför vara intressant.

Källförteckning

Amcoff, Jan, 2003. *Arbetsrapport No 2003:13: Regional befolkningsomfördelning bland unga och gamla*. [pdf] Institutet för framtidsstudier. Tillgänglig: <<http://www.iffs.se/wp-content/uploads/2011/01/20051201133927fil0unPKXK6uE0nxB0hGocV.xtpdf>> [2013-04-15]

Andrén, Lars & Tirén, Lars M-G, 2010. *Passivhus: En handbok om energieffektivt byggande*. Stockholm: Svensk Byggtjänst

Boverket, 2011. *Konsekvensutredning: Revidering av avsnitt 9 - Energihushållning i Boverkets byggregler, BBR (BFS 2011:6)*. [pdf] Boverket oktober 2011. Tillgänglig: <http://www.boverket.se/Global/Bygga_o_forvalta/Dokument/Bygg-och-konstruktionsregler/BBR_19/Konsekvensutredning_Energi.pdf> [24 april 2013]

Boverket, 2012. *Bostadsmarknaden 2012-2013: Med slutsatser från bostadsmarknadsenkäten 2012*. Karlskrona: Boverket

Bryman, Alan, 2002. *Samhällsvetenskapliga metoder*. 1. uppl. Malmö: Liber ekonomi

Burnett, John, 2007. City buildings: eco-labels and shades of green! *Landscape and Urban Planning*. Vol. 83, ss. 29–38

Cole, Raymond J., 1999. Building environmental assessment methods: clarifying intentions. *Building Research & Information*. 27:4-5, ss. 230-246

Cunningham, William P. & Cunningham, Mary Ann, 2010. *Environmental science: a global concern*. 11. uppl. New York: McGraw-Hill

Denscombe, Martyn, 2000. *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur

Ergas, Christina, 2010. A model of sustainable living: collective identity in an urban ecovillage. *Organization & Environment*. 23(1) ss. 32–54

Eriksson, Kimmo & Lind, Hans, 2005. Vad vet vi om hyresregleringens effekter? *Ekonomisk debatt*. Nr 4 2005. [pdf] Tillgänglig: <http://www.lantm.lth.se/fileadmin/fastighetsvetenskap/Nationalekonomi/Eriksson_och_Lind_2005.pdf> [1 maj 2013]

Eksta Bostads AB & Fastighetsbyrån i Kungsbacka, u.å. *Vallda Heberg: din plats i solen*. [elektronisk] Tillgänglig: <<http://viewer.zmags.com/publication/39e11ba6>> [23 april 2013]

Florida, Richard, 2008. *Who's your city?* New York: Basic Books

Glesbyggsverket, 2007. *Kartläggning av strategier för att öka befolkningen i kommuner och regioner*. [pdf] Tillgänglig: <http://www.tillvaxtanalys.se/download/18.56ef093c139bf3ef8902943/1349863620822/Kartlaegning_av_strategier_foer_att_oeka_befolkningen.pdf> [25 april 2013]

Google maps, 2013. *Västra Götalands län*. [elektronisk] Tillgänglig: <<https://maps.google.com>> [16 maj 2013]

Green, Anna, 2006. *Hållbar energianvändning i svensk stadsplanering: från visioner till uppföljning av Hammarby sjöstad och Västra hamnen*. (diss.) Linköping: Linköpings Universitet

Gren, Martin & Hallin, Per-Olof, 2003. *Kulturgeografi: en ämnesteoretisk introduktion*. Malmö: Liber

Greenwood, Michael J., 1975. Research on internal migration in the United States: a survey. *Journal of Economic Literature*. Vol. 13, ss. 397–433.

Harring, Niklas, Martinsson, Johan & Rönnerstrand, Björn, 2011. Vart tog klimatet vägen? I: Holmberg, Sören; Weibull, Lennart & Oscarsson, Henrik, reds., 2011. *Lycksalighetens ö*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet

Hermansson, Karin, karin.hermansson@boverket.se, 2013. *Kartläggning av hållbara bostadsområden*. [e-post]. Skickat till Berg, Lovisa (guslovisbe@student.gu.se). Skickat tisdag 14 maj 2013, 13:46.

Hållplatsen.nu, u.å. *Om BREEAM Communities*. [elektronisk] Tillgänglig: <http://www.hallplatsen.nu/?page_id=349> [13 maj 2013]

HSB, u.å. *Energisnålt i brf Öjersjö*. [elektronisk] Tillgänglig: <<http://www.hsb.se/omhsb/miljo/miljoarbete-i-nyproduktion/passivhus/energisnalt-i-brf-ojersjo>> [23 april 2013]

HSB, Göteborg u.å. *Det moderna lantlivet: brf Öjersjö, Partille*. [elektronisk] Tillgänglig: <http://www.hsb.se/polopoly_fs/1.74698.1245309914!/bofakta.pdf> [23 april 2013]

Jackson, Ross, 2004. The ecovillage movement. *Permaculture Magazine*, Nr. 40, ss. 25-30

Jacobs, Jane, 1992. *The death and life of great American cities*. New York: Vintage books. Ursprungligen publicerad: 1961, New York: Random House

Kasper, Debbie Van Schyndel, 2008. Redefining community in the ecovillage. *Human Ecology Review*, Vol. 15, nr. 1, ss. 12-24

Kasper, Debbie Van Schyndel, 2010. Ecovillages. I: Cohen, Nevin & Robbins, Paul, reds., 2010. *Green cities: an A-to-Z guide*. [elektronisk] Tillgänglig: <<http://knowledge.sagepub.com.ezproxy.ub.gu.se/view/greencities/SAGE.xml>> [10 maj 2013]

Kauko, Tom, 2006. What makes a location attractive for the housing consumer? Preliminary findings from metropolitan Helsinki and Randstad Holland using the analytical hierarchy process. *J Housing Built Environ*. 21, ss. 159-176

Knox, Paul L. & Marston, Sallie A., 2010. *Places and regions in global context: human geography*. 5. uppl. Upper Saddle River: Pearson Education

Liljenström, Susanne & Kvarnäck, Maria, 2008. *Miljömålen i korthet – och en sammanfattning av miljömålsrådets utvärdering 2008*. Stockholm: Naturvårdsverket [pdf] Tillgänglig: <<http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/620-8321-2.pdf>> [23 maj 2013]

Lindberg, Erik; Hartig, Terry; Garvill, Jörgen & Gärling, Tommy, 1992. Residential-location preferences across the life span. *Journal of Environmental Psychology*. Vol. 12, ss. 187-198

Lundholm, Emma; Garvill, Jörgen; Malmberg, Gunnar & Westin, Kerstin, 2004. Forced or free movers? The motives, voluntariness and selectivity of interregional migration in the Nordic countries. *Population, Space and Place*. Vol. 10, ss. 59–72

Luttik, Joke, 2000. The value of trees, water and open space as reflected by house prices in the Netherlands. *Landscape and Urban Planning*. Vol. 40, ss. 161-167

Maliene, Vida & Malys, Naglis, 2009. High-quality housing: a key issue in delivering sustainable communities. *Building and Environment*, 44, ss. 426– 430

Nationalencyklopedin, u.å. a. *Urbanisering*. [elektronisk] Tillgänglig: <<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/urbanisering>> [23 april 2013]

Nationalencyklopedin, u.å. b. *Lågenergi*. [elektronisk] Tillgänglig: <<http://www.ne.se/lang/lågenergihus>> [13 maj 2013]

Niedomysl, Thomas, 2004. Evaluating the effects of place-marketing campaigns on interregional migration in Sweden. *Environment and Planning A*. Vol. 36, ss. 1991-2009

Niedomysl, Thomas, 2006. Re-examining migration motives in the Nordic countries with a focus on Sweden. I: Niedomysl, Thomas, 2006. *Migration and place attractiveness*. (diss.). Uppsala: Uppsala Universitet

Niedomysl, Thomas, 2008. Residential preferences for interregional migration in Sweden: demographic, socioeconomic, and geographical determinants. *Environment and Planning A*. Vol. 40, ss. 1109-1131

Niedomysl, Thomas & Amcoff, Jan, 2011. Why Return Migrants Return: Survey Evidence on Motives for Internal Return Migration in Sweden. *Population, Space and Place*, 17, ss. 656–673

Nygren, Ola & Persson, Lars Olof, 2001. *Det enkelriktade Sverige: tjänstesektorn och den framtida regionala befolkningsutvecklingen*. Stockholm: TCO

Parfitt, Julian, 2005. Questionnaire design and sampling. I: Flowerdew, Robin. & Martin, David, reds., 2005. *Methods in human geography*. 2. uppl. Harlow: Pearson Education Limited

Passivhuscentrum, 2013. *Om passivhus*. [elektronisk] (Uppdaterad 20 februari 2013) Tillgänglig: <<http://www.passivhuscentrum.se/om-passivhus>> [10 maj 2013]

Passivhuscentrum, 2012 a. *Det här är ett passivhus* [elektronisk] (Uppdaterad 27 november 2012) Tillgänglig: <<http://www.passivhuscentrum.se/om-passivhus/det-har-ar-ett-passivhus>> [10 maj 2013]

Passivhuscentrum, 2012 b. *Plusenergihus - var går gränsen?* [elektronisk] (Uppdaterad 18 mars 2012) Tillgänglig: <<http://www.passivhuscentrum.se/node/5963>> [13 maj 2013]

Priemus, Hugo, 2005. How to make housing sustainable? The Dutch experience. *Environment and Planning B: Planning and Design*. 32(1) ss. 5-19

Rees, William & Wackernagel, Mathis, 1996. Urban ecological footprints: why cities cannot be sustainable - and why they are a key to sustainability. *Environmental Impact Assessment Review*. 16, ss. 223-248

Region Skåne, 2010. *Värdeutveckling*. [elektronisk] (Uppdaterad 14 januari 2010) Tillgänglig: <<http://www.skane.se/sv/Webbplatser/Strukturbild-for-skane/Kunskapsunderlag/Boende-och-bebyggelse/Vardeutveckling/>> [1 maj 2013]

Register, Richard, 2006. *Ecocities: rebuilding cities in balance with nature*. Gabriola Island: New Society Publishers

Robinson, John, 2004. Squaring the circle? Some thoughts on the idea of sustainable development. *Ecological Economics*. 48(4) ss. 369–384

Sandberg, Mattias, 2012. *"De är inte ute så mycket" - den bostadsnära naturkontaktens betydelse och utrymme i storstadsbarns vardagsliv*. (diss.) Göteborg: Göteborgs universitet

Smith, Mark Rodman & Weintraub, Deborah, 1998. Breaking ground: environmental practices and big developers. *Home Energy Magazine Online*, September/October 1998. [elektronisk] Tillgänglig: <<http://www.homeenergy.org/show/article/id/1418>> [29 april 2013]

SP Sveriges tekniska forskningsinstitut, Alingsåshem, Skanska Sverige, Alingsås kommun & Passivhuscentrum, u.å. *Brogården: med fokus på framtiden*. [elektronisk] Tillgänglig: <http://www.alingsashem.se/uploads/pdf/Brogarden_mars13_webbx.pdf> [14 maj 2013]

Statens energimyndighet, 2008. *Energiläget 2008*. [pdf] Tillgänglig: <<http://webbshop.cm.se/System/TemplateView.aspx?p=Energimyndigheten&view=default&cat=/Broschyrrer&id=e21975ead387433cac30fb3cca56f38b>> [24 april 2013]

Statistiska centralbyrån, 2010a. *Sveriges officiella statistik: statistiska meddelanden MI 38 SM 1101, korrigerad version*. [elektronisk] Tillgänglig: <http://www.scb.se/statistik/MI/MI0810/2010A01/MI0810_2010A01_SM_MI38SM1101.pdf> [11 april 2013]

Statistiska centralbyrån, 2010b. *Folkmängd efter region och tid*. [elektronisk] Tillgänglig: <http://www.scb.se/Pages/SSD/SSD_TablePresentation____340486.aspx?layout=tableViewLayout1&rxid=954bc8cf-6f8c-48bd-85c4-20b94df9738d> [7 juni 2013]

Statistiska centralbyrån, u.å. *Kommunfakta befolkningspyramid: Mellerud*. [elektronisk] Tillgänglig: <https://www.h5.scb.se/kommunfakta/pyramider/pyra_frame.asp?region=1461>

[16 maj 2013]

Svanen, 2013. *Svanenmärkning av småhus, flerbostadshus och förskolebyggnader*. [pdf]

Tillgänglig:

<<http://www.svanen.se/Foretag/Kriterier/kriterie/?productGroupID=85001&categoryID=244>>

[13 maj 2013]

Sveriges centrum för nollenergihus, u.å. *Olika typer av lågenergihus*. [elektronisk] Tillgänglig:

<<http://nollhus.se/nollenergihus.aspx>> [13 maj 2013]

Sweden Green Building Council, 2011. *Miljöcertifiering*. [elektronisk] (Skapad 10 juni 2011)

Tillgänglig: <<http://www.sgbc.se/certifieringssystem>> [13 maj 2013]

Thurén, Torsten, 2007. *Vetenskapsteori för nybörjare*. 2. uppl. Malmö: Liber

United Nations Conference on Human Settlements, 1996. *Habitat agenda and Istanbul declaration*. New York: United Nations, Department of Public Information

United Nations: Department of Economic and Social Affairs, 2011. *World Urbanization Prospects*. [elektronisk] (Uppdaterad: 26 april 2012) Tillgänglig: <<http://esa.un.org/unup/>> [25

april 2013]

United Nations Human Settlements Programme (UN-HABITAT), 2008. *State of the world's cities 2008/2009: harmonious cities*. London: Earthscan

Unsworth, Rachael, 2004. Making cities more sustainable: people, plans and participation. I:

Purvis, Martin & Grainger, Alan, reds., 2004. *Exploring sustainable development: geographical perspectives*. London: Earthscan

Valentine, Gill, 2005. Tell me about...: using interviews as a research methodology. I:

Flowerdew, Robin. & Martin, David, reds., 2005. *Methods in human geography*. 2. uppl.

Harlow: Pearson Education Limited

Viskaforshem AB, u.å. *Pumpkällehamnen: Viskaforshem bygger 18 hus i Viskafors med unika värden i boendet!* [elektronisk] Tillgänglig:

<http://www.viskaforshem.se/dokument/Pumpkallehamnen_Folder.pdf> [23 april 2013]

Werner, Inga Britt, 2003. *Preferenser beträffande bostadskvaliteter: olika konsumentgruppers bostadsval*. Stockholm: Kungliga Tekniska Högskolan

Winston, Nessa, 2009. Urban regeneration for sustainable development: the role of sustainable housing? *European Planning Studies*. 17:12, ss. 1781-1796

World Commission on Environment and Development, 1987. *Our common future*. [elektronisk]

Tillgänglig: <<http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm>> [24 maj 2013]

Yankow, Jeffrey J., 2003. Migration, job change and wage growth: a new perspective on the pecuniary return to geographic mobility. *Journal of Regional Sciences*. 43(3), ss. 483-516.

Zalejska-Jonsson, Agnieszka, 2011. Assessing low-energy building performance from the perspective of residents and housing managers. I: Zalejska-Jonsson, Agnieszka, 2011. *Low-energy Residential Buildings Evaluation from Investor and Tenant Perspectives* (lic.-avh.). Stockholm: Royal Institute of Technology (KTH)

Bilaga 1 – Enkät till de boende i de undersökta bostadsområdena

Bostäder med miljöprofil – vad gör dem attraktiva?

Institutionen för ekonomi och samhälle
Avdelningen för kulturgeografi

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Del 1

Genus: Kvinna Man

Ålder (år): 18–24 25–44 45–64 65+

Jag bor i: Pumpkällehagen Öjersjö Brogården Vallda-Heberg

Högsta avslutade utbildningsnivå: grundskola gymnasieutbildning eftergymnasial utbildning

Hushållets genomsnittliga månadsinkomst före skatt (kronor):

0–14 199 14 200–27 999 28 000–44 999 45 000–59 999 60 000+

Jag bor i dag i (upplåtelseform): hyresrätt bostadsrätt äganderätt annat

Jag är nöjd med upplåtelseformen för min bostad: Ja Nej

Antal boende i hushållet: _____

Antal personer under 20 år i hushållet: _____

Hur lång var din senaste flytt (mil)?

0–0,9 1–1,9 2–4,9 5–9,9 10–14,9 15–24,9 25+

Om du förvärvsarbetar – hur lång tid tar arbetsresan normalt, enkel väg (minuter)?

0–14 15–29 30–44 45–59 60+

Del 2

Vad var motivet till att du flyttade senast? Kryssa de rutor som anger vad olika motiv betydde för dig när du flyttade till din nuvarande bostad.

Ingen påverkan
Liten påverkan
Måttlig påverkan
Stor påverkan
Mycket stor påverkan

Flyttmotiv	1	2	3	4	5
Jobb					
Utbildning					
Sociala orsaker (exempelvis flytta närmare släkt och vänner, ändrade familjeförhållanden)					
Läget på bostaden (exempelvis lugnt, nära till skola, viss ort, lantlig omgivning)					
Själva bostaden (exempelvis storlek, antal rum, viss standard)					
Boendekostnader					
För att minska min miljöpåverkan					
Andra motiv (Ange på raderna nedan vilket/vilka motiv och graderna)					

Del 3

Vad betyder följande faktorer för ditt boende?

Markera hur viktig du tycker faktorn är för dig, oavsett om den finns i ditt boende eller ej.

Oviktigt
1

Inte särskilt viktigt
2

Ganska viktigt
3

Viktigt
4

Mycket viktigt
5

	1	2	3	4	5
Bostadens läge					
Att min bostads utformning passar in i och tar hänsyn till det omgivande landskapet.					
Att min bostad är byggd på tidigare hårdgjord, exploaterad mark.					
Att mitt bostadsområde består av blandad bebyggelse (exempelvis butiker, kulturverksamhet, företagslokaler, skola och sjukhus inom gångavstånd).					
Att jag bor nära naturen.					
Utformning och design av bostaden					
Att jag tycker att mitt boende är estetiskt tilltalande.					
Att man bor tätt i mitt område.					
Att jag bor i ett energieffektivt hus.					
Att min bostad har ett "grönt tak" (sedum- eller grästak).					
Att byggnadsmaterialen i min bostad mestadels är miljövänliga (lokalproducerade, kemikaliefria, från hållbart skogsbruk etc.).					
Att byggnadsmaterialen i min bostad håller hög kvalitet.					
Att byggnadsmaterialen i min bostad går att återanvända eller återvinna.					
Att byggnadsmaterialen i min bostad är valda med hänsyn till etik (produktionsförhållanden, utrotningshotade arter etc.).					
Att bostadsområdet har en trevlig och säker miljö.					
Att jag känner att jag varit delaktig i den fundamentala utformningen av boendet.					
Att mitt boende inte är nybyggt utan renoverat till ett hållbart boende.					
Användning					
Att min bostad mestadels har vattensnåla kranar och energisnåla vitvaror, belysning etc.					
Att energin i min bostad kommer från förnyelsebara källor (vindkraft, solenergi, biobränsle, bergvärme).					
Att energin i min bostad produceras i min bostad (exempelvis solceller på taket) eller i bostadsområdet (exempelvis vindkraftverk).					
Att jag har ett genomtänkt och lättanvänt återvinningssystem där jag bor.					
Att boendekostnaden är överkomlig.					
Att jag har goda odlingsmöjligheter.					
Att jag känner delaktighet i mitt bostadsområde.					
Transport					
Att jag bor nära kollektivtrafik.					
Att jag har cykelavstånd till många aktiviteter i mitt vardagsliv.					
Att jag har nära till en bilpool.					
Att jag har tillgång till elbilsuppladdare.					
Att jag har egen elbil som ingår i mina boendekostnader.					

Kommentarer:

Bilaga 2 – Respondenternas egenskaper

	Hela respondentgruppen		Pumpkällehagen		Öjersjö		Brogården		Vallda Heberg	
	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)
Svarsfrekvens	69	66,3	12	66,7	19	67,9	16	53,3	22	84,6
Genus										
Män	36	47,8	7	58,3	9	47,4	9	56,3	11	50,0
Kvinnor	33	52,2	5	41,7	10	52,6	7	43,8	11	50,0
Uteblivna svar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ålder (år)										
18-24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25-44	47	68,1	7	58,3	14	73,7	6	37,5	20	90,9
45-64	15	21,7	4	33,3	3	15,8	6	37,5	2	9,1
65+	7	10,1	1	8,3	2	10,5	4	25,0	0	0
Uteblivna svar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Utbildningsnivå										
Grundskoleutbildning	8	11,6	4	33,3	0	0	4	25,0	0	0
Gymnasieutbildning	14	20,3	3	25,0	2	10,5	5	31,3	4	18,2
Eftergymnasial utbildning	43	62,3	5	41,7	16	84,2	5	31,3	17	77,3
Uteblivna svar	4	5,8	0	0	1	5,3	2	12,5	0	0
Inkomstnivå (kr)										
0–14.199	4	5,8	0	0	0	0	4	25,0	0	0
14.200–27.999	9	13,0	1	8,3	1	5,3	7	43,8	0	0
28.000–44.999	15	21,7	5	41,7	4	21,1	4	25,0	2	9,1
45.000–59.999	16	23,2	3	25,0	7	36,8	0	0	6	27,3
60.000+	24	34,8	3	25,0	7	36,8	1	6,3	13	59,1
Uteblivna svar	1	1,4	0	0	0	0	0	0	1	4,5
Upplåtelseform										
Hyresrätt	28	40,6	12	100	0	0	16	100	0	0
Bostadsrätt	18	26,1	0	0	19	100	0	0	0	0
Äganderätt	23	33,3	0	0	0	0	0	0	22	100
Uteblivna svar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nöjd med upplåtelseform										
Ja	66	95,7	12	100	17	89,5	16	100	21	95,5
Nej	2	2,9	0	0	2	10,5	0	0	0	0
Uteblivna svar	1	1,4	0	0	0	0	0	0	1	4,5
Hushåll med barn	48	69,6	8	66,7	15	78,9	5	31,3	20	90,9
Flyttavstånd (mil)										
0-0,9	23	33,3	5	41,7	5	26,3	12	75,0	1	4,5
1-1,9	13	18,8	3	25,0	8	42,1	1	6,3	1	4,5
2-4,9	24	34,8	1	8,3	4	21,1	1	6,3	18	81,8
5-9,9	2	2,9	1	8,3	0	0	1	6,3	0	0
10-14,9	2	2,9	0	0	1	5,3	1	6,3	0	0
15-24,9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25+	4	5,8	2	16,7	1	5,3	0	0	1	4,5
Uteblivna svar	1	1,4	0	0	0	0	0	0	1	4,5
Pendeltid (min)										
0-14	14	20,3	2	16,7	4	21,1	6	37,5	2	9,1
15-29	19	27,5	7	58,3	3	15,8	0	0	9	40,9
30-44	14	20,3	0	0	9	47,4	0	0	5	22,7
45-59	9	13,0	2	16,7	1	5,3	2	12,5	4	18,2
60+	1	1,4	0	0	0	0	1	6,3	0	0
Uteblivna svar	12	17,4	1	8,3	2	10,5	7	43,8	2	9,1

Bilaga 3 – Flyttmotiv per jämförelsegrupp

Tabell 1. Flyttmotivens påverkan hos respondenterna vid senaste flytt, per bostadsområde.

Flyttmotiv	Pumpkällehagen		Öjersjö		Brogården		Vallda Heberg	
	Medel-värde	Rang-ordning	Medel-värde	Rang-ordning	Medel-värde	Rang-ordning	Medel-värde	Rang-ordning
Jobb	1,67	5=	1,68	6	1,38	6	1,40	6
Utbildning	1,17	7	1,37	7	1,00	7	1,00	7
Sociala orsaker (exempelvis flytta närmare släkt och vänner, ändrade familjeförhållanden)	1,67	5=	2,32	5	2,62	2	3,00	4
Läget på bostaden (exempelvis lugnt, nära till skola, viss ort, lantlig omgivning)	3,92	1=	4,11	2	2,54	3	4,18	2
Själva bostaden (exempelvis storlek, antal rum, viss standard)	3,92	1=	4,16	1	3,14	1	4,27	1
Boendekostnader	2,17	4	2,68	4	2,36	4	4,00	3
För att minska min miljöpåverkan	2,92	3	3,00	3	2,23	5	2,95	5

Tabell 2. Flyttmotivens påverkan hos respondenterna vid senaste flytt, per ålderskategori.

Flyttmotiv	25-44 år		45-64 år		65+ år	
	Medel-värde	Rang-ordning	Medel-värde	Rang-ordning	Medel-värde	Rang-ordning
Jobb	1,64	6	1,36	6	1,00	7
Utbildning	1,09	7	1,29	7	1,20	6
Sociala orsaker (exempelvis flytta närmare släkt och vänner, ändrade familjeförhållanden)	2,70	5	2,00	5	1,80	4=
Läget på bostaden (exempelvis lugnt, nära till skola, viss ort, lantlig omgivning)	3,98	1=	3,36	2	3,20	2
Själva bostaden (exempelvis storlek, antal rum, viss standard)	3,98	1=	3,79	1	4,00	1
Boendekostnader	3,09	3	2,79	4	2,33	3
För att minska min miljöpåverkan	2,89	4	2,93	3	1,80	4=

Tabell 3. Flyttmotivens påverkan hos respondenterna vid senaste flytt, per utbildningsnivå.

Flyttmotiv	Grundskoleutbildning		Gymnasieutbildning		Eftergymnasial utbildning	
	Medelvärde	Rangordning	Medelvärde	Rangordning	Medelvärde	Rangordning
Jobb	1,80	5	1,36	6	1,59	6
Utbildning	1,00	6=	1,00	7	1,14	7
Sociala orsaker (exempelvis flytta närmare släkt och vänner, ändrade familjeförhållanden)	1,00	6=	2,07	5	2,74	5
Läget på bostaden (exempelvis lugnt, nära till skola, viss ort, lantlig omgivning)	4,20	1	3,57	2	3,86	2
Själva bostaden (exempelvis storlek, antal rum, viss standard)	4,00	2	3,64	1	4,07	1
Boendekostnader	3,00	4	2,43	3=	3,14	3
För att minska min miljöpåverkan	3,20	3	2,43	3=	2,93	4

Tabell 4. Flyttmotivens påverkan hos respondenterna vid senaste flytt, per flyttavstånd.

Flyttmotiv	Kortväga flyttare		Långväga flyttare	
	Medelvärde	Rangordning	Medelvärde	Rangordning
Jobb	1,36	6	2,75	4=
Utbildning	1,13	7	1,25	7
Sociala orsaker (exempelvis flytta närmare släkt och vänner, ändrade familjeförhållanden)	2,38	5	3,88	2
Läget på bostaden (exempelvis lugnt, nära till skola, viss ort, lantlig omgivning)	3,79	2	3,88	1
Själva bostaden (exempelvis storlek, antal rum, viss standard)	4,07	1	3,00	3
Boendekostnader	3,03	3	2,25	6
För att minska min miljöpåverkan	2,81	4	2,75	4=

Bilaga 4 – Hållbarhetsfaktorernas viktning per jämförelsegrupp

Tabell 1. Viktning av hållbarhetsfaktorer, per bostadsområde

Hållbarhetsfaktor	Pumpkällehagen		Öjersjö		Brogården		Vallda Heberg	
	Medelvärde	Rankning	Medelvärde	Rankning	Medelvärde	Rankning	Medelvärde	Rankning
Bostadens utformning passar in i och tar hänsyn till det omgivande landskapet	3,27	14	3,53	13	2,94	16	3,27	18
Bostaden är byggd på tidigare hårdgjord, exploaterad mark	2,00	23=	1,95	23=	2,07	21	2,00	23
Bostadsområdet består av blandad bebyggelse (exempelvis butiker, kulturverksamhet, företagslokaler, skola och sjukhus inom gångavstånd)	3,58	8=	3,05	18	2,75	17	3,64	13
Naturnära boende	4,42	1	4,05	8	3,73	5	3,77	10=
Boendet är estetiskt tilltalande	4,00	5	3,84	10	3,00	14=	3,91	8
Man bor tätt i området	2,17	22	2,16	21=	1,71	23	2,59	20=
Energieffektivt hus	3,92	6	4,28	4	3,07	12	3,95	6=
Bostaden har ett "grönt tak" (sedum- eller grästak)	1,67	26	2,26	20	1,60	24=	2,36	22
Byggnadsmaterialet i bostaden är mestadels miljövänliga (lokalproducerade, kemikaliefria, från hållbart skogsbruk etc.)	3,42	11	3,32	14	2,73	18=	3,32	17
Byggnadsmaterialet i bostaden häller hög kvalitet	4,25	2=	4,26	5	4,33	2	4,45	3
Byggnadsmaterialet i min bostad går att återanvända eller återvinna	3,36	12=	3,28	15	3,40	9	3,14	19
Byggnadsmaterialet i bostaden är valda med hänsyn till etik (produktionsförhållanden, utrotningshotade arter etc.)	3,50	10	3,74	11=	3,64	6	3,59	14
Bostadsområdet har en trevlig och säker miljö	4,25	2=	4,37	2	4,13	3	4,55	1=
Delaktighet i den fundamentala utformningen av boendet	2,00	23=	2,84	16=	2,67	20	3,41	16
Boendet är inte nybyggt utan renoverat till ett hållbart boende	2,18	21	1,95	23=	2,73	18=	1,86	24

Tabellen fortsätter på följande sida.

Boendet har mestadels vattensnåla kranar och energisvåla vitvaror, belysning etc.	4,17	4	4,17	7	3,44	8	3,95	6=
Energin i bostaden kommer från förnyelsebara källor (vindkraft, solenergi, biobränsle, bergvärme)	3,17	16=	3,95	9	3,33	10	4,05	4
Energin i bostaden produceras i bostaden (exempelvis solceller på taket) eller i bostadsområdet (exempelvis vindkraftverk)	2,83	18	3,74	11=	3,13	11	3,73	12
Genomtänkt och lättanvänt återvinningssystem	3,36	12=	4,21	6	3,81	4	3,81	9
Boendekostnaden är överkomlig	3,75	7	4,32	3	4,38	1	4,55	1=
Goda odlingsmöjligheter	2,42	19	2,16	21=	1,73	22	2,59	20=
Delaktighet i bostadsområdet	3,17	16=	3,16	16=	3,00	14=	3,50	15
Nära kollektivtrafik	3,25	15	4,53	1	3,06	13	4,00	5
Cykelavstånd till många aktiviteter i vardagslivet	3,58	8=	3,16	16=	3,47	7	3,77	10=
Nära till en bilpool	2,25	20	1,79	26	1,36	26	1,55	25=
Tillgång till elbilsuppladdare	1,83	25	1,95	23=	1,60	24=	1,55	25=
Egen elbil som ingår i boendekostnaderna	1,5	27	1,47	27	1,14	27	1,44	27
Summa	83,27		87,49		77,95		88,27	
Medelvärde	3,08		3,24		2,88		3,27	

Tabell 2. Viktning av hållbarhetsfaktorer, per ålder

Hållbarhetsfaktor	25-44 år		45-64 år		65+ år	
	Medelvärde	Rankning	Medelvärde	Rankning	Medelvärde	Rankning
Bostadens utformning passar in i och tar hänsyn till det omgivande landskapet	3,28	16	3,14	15	3,43	9
Bostaden är byggd på tidigare hårdgjord, exploaterad mark	2,04	24	2,00	2	1,67	24
Bostadsområdet består av blandad bebyggelse (exempelvis butiker, kulturverksamhet, företagslokaler, skola och sjukhus inom gångavstånd)	3,55	14	2,80	19	2,29	19
Naturnära boende	4,02	5	3,87	4=	3,67	5
Boendet är estetiskt tilltalande	3,81	10	3,40	11=	3,57	6=
Man bor tätt i området	2,38	20	1,71	23	2,00	22
Energieffektivt hus	3,91	6=	3,50	10	4,00	4
Bostaden har ett "grönt tak" (sedum- eller grästak)	2,23	22	1,53	25	1,83	23
Byggnadsmaterialer i bostaden är mestadels miljövänliga (lokalproducerade, kemikaliefria, från hållbart skogsbruk etc.)	3,36	15	2,93	17=	2,67	17=
Byggnadsmaterialer i bostaden håller hög kvalitet	4,43	1	4,00	4	4,50	1
Byggnadsmaterialer i min bostad går att återanvända eller återvinna	3,27	17	3,40	11=	3,00	14=
Byggnadsmaterialer i bostaden är valda med hänsyn till etik (produktionsförhållanden, utrotningshotade arter etc.)	3,60	12=	3,86	6	3,33	10
Bostadsområdet har en trevlig och säker miljö	4,40	2	4,21	1	4,29	2
Delaktighet i den fundamentala utformningen av boendet	2,81	18	2,93	17=	2,83	16
Boendet är inte nybyggt utan renoverat till ett hållbart boende	2,09	23	2,27	21	2,17	20=

Tabellen fortsätter på följande sida.

Boendet har mestadels vattensnåla kranar och energisvåla vitvaror, belysning etc.	4,07	4	3,87	4=	3,14	12=
Energien i bostaden kommer från förnyelsebara källor (vindkraft, solenergi, biobränsle, bergvärme)	3,85	8=	3,53	9	3,00	14=
Energien i bostaden produceras i bostaden (exempelvis solceller på taket) eller i bostadsområdet (exempelvis vindkraftverk)	3,60	12=	3,07	16	3,17	11
Genomtänkt och lättanvänt återvinningssystem	3,91	6=	3,79	7	3,57	6=
Boendekostnaden är överkomlig	4,38	3	4,13	2	4,14	3
Goda odlingsmöjligheter	2,32	21	2,40	20	1,33	26=
Delaktighet i bostadsområdet	3,21	18	3,33	13=	3,14	12=
Nära kollektivtrafik	3,85	8=	3,73	8	3,57	8
Cykelavstånd till många aktiviteter i vardagslivet	3,66	11	3,33	13=	2,67	17=
Nära till en bilpool	1,72	26	1,64	24	1,67	25
Tillgång till elbilsuppladdare	1,83	25	1,20	27	2,17	20=
Egen elbil som ingår i boendekostnaderna	1,43	27	1,29	26	1,33	26=
Summa	87,01		80,86		78,15	
Medelvärde	3,22		2,99		2,89	

Tabell 3. Viktning av hållbarhetsfaktorer, per utbildningsnivå

Hållbarhetsfaktor	Grundskoleutbildning		Gymnasieutbildning		Eftergymnsial utbildning	
	Medelvärde	Rankning	Medelvärde	Rankning	Medelvärde	Rankning
Bostadens utformning passar in i och tar hänsyn till det omgivande landskapet	3,43	8	3,00	15	3,33	16
Bostaden är byggd på tidigare hårdgjord, exploaterad mark	2,33	21	1,92	23	2,00	24
Bostadsområdet består av blandad bebyggelse (exempelvis butiker, kulturverksamhet, företagslokaler, skola och sjukhus inom gångavstånd)	3,13	12=	3,07	13=	3,40	14
Naturnära boende	3,29	9=	4,07	4	3,98	7
Boendet är estetiskt tilltalande	3,63	6	3,36	10	3,84	9=
Man bor tätt i området	2,43	18=	2,07	20=	2,19	22
Energieffektivt hus	3,75	4	3,57	6=	3,93	8
Bostaden har ett "grönt tak" (sedum- eller grästak)	1,43	26=	1,64	25	2,30	20
Byggnadsmaterialer i bostaden är mestadels miljövänliga (lokalproducerade, kemikaliefria, från hållbart skogsbruk etc.)	2,86	16	2,86	17=	3,35	15
Byggnadsmaterialer i bostaden håller hög kvalitet	4,00	2	4,43	1=	4,35	1=
Byggnadsmaterialer i min bostad går att återanvända eller återvinna	3,29	9=	3,33	11	3,23	17
Byggnadsmaterialer i bostaden är valda med hänsyn till etik (produktionsförhållanden, utrotningshotade arter etc.)	3,71	5	3,50	8=	3,58	12
Bostadsområdet har en trevlig och säker miljö	4,13	1	4,43	1=	4,35	1=
Delaktighet i den fundamentala utformningen av boendet	2,29	22=	2,64	19	2,86	19

Tabellen fortsätter på följande sida.

Boendet är inte nybyggt utan renoverat till ett hållbart boende	2,43	18=	1,85	24	2,05	23
Boendet har mestadels vattensnåla kranar och energisvåla vitvaror, belysning etc.	3,00	14=	3,86	5	4,05	5=
Energien i bostaden kommer från förnyelsebara källor (vindkraft, solenergi, biobränsle, bergvärme)	2,57	17	3,57	6=	3,84	9=
Energien i bostaden produceras i bostaden (exempelvis solceller på taket) eller i bostadsområdet (exempelvis vindkraftverk)	2,43	18=	3,21	12	3,56	13
Genomtänkt och lättanvänt återvinningssystem	3,13	12=	3,50	8=	4,05	5=
Boendekostnaden är överkomlig	3,88	3	4,21	3	4,35	1=
Goda odlingsmöjligheter	2,29	22=	2,07	20=	2,28	21
Delaktighet i bostadsområdet	3,50	7	2,93	16	3,14	18
Nära kollektivtrafik	3,25	11	2,86	17=	4,12	4
Cykelavstånd till många aktiviteter i vardagslivet	3,00	14=	3,07	13=	3,65	11
Nära till en bilpool	1,86	24	1,57	26	1,70	25
Tillgång till elbilsuppladdare	1,57	25	2,00	22	1,67	26
Egen elbil som ingår i boendekostnaderna	1,43	26=	1,36	27	1,42	27
Summa	78,04		79,95		86,57	
Medelvärde	2,89		2,96		3,21	

